

שנה ז (תשפ"ג)

אוצר פניני החסידות

♦ אהרי - קדושים ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכל שונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבואר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר דבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת קדו טללי ברכה

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישראל

ירושלים - נהריה

טו

צידה לדרך לימי זקנותו
ולעולם הבא
ברזא דאח"ד מלתא חדת"א

יב

ביסוי הדם
ניצויץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

א

התעוררות קדושת יום הכיפורים
בשבת זו
איצר פניני החסידות

העלונים: אביר יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום
ובחדת בחיים • המגיד ממעזריטש • מכותלי בית הדין • מגדנות

נושאים בפרשת אחרי קדושים

מעלת פרשיות אחרי קדשים

בית אהרן

רבי אהרן מסרלין זיע"א

התעוררות קדשת יום הכפורים בשבת זו

אבי אדוני מורי ורבי זצוקללה"ה כשהיה קורא בשבת זה פרשת יום הכפורים, היה לו געגועין גדולים על יום הכפורים כמעט עד כלות הנפש. והיה אומר, משל כשרוקחין מרקחת קודם נשואין בשביל הנשואין, טועמין מן המרקחת גם בשעה ההיא, וכך בשבת זו צריך להתעורר בהתעוררות קדשת יום הכפורים:

ואהבת לרעך כמוך

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

מדרגת אהבת ישראל של צדיקי הדורות הקודמים

הלא זה הדבר אשר שמענו גם בן מצדיקי הדור שהיו בזמנינו, שלא הוכיחו לאדם את דרכו על פניו לאמר לו מדוע ככה עשית, רק הכל בדברי רצוי ופיוסים וקדרה חכמה בדברים טובים עד אשר שם האדם מעצמו על לבו לשוב מחטאיו.

הוראת הרה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א להיהודי הקדוש זיע"א לקרב הכריות רק על ידי אהבה ודברי רצוי

וכה אמר הרב היהודי האיש האלקי מפרשיסחא זיע"א, כי קבל דברי

הרב הצדיק האלקי רבי דוד מלעלוב זיע"א שלא להוכיח עוד אנשים בדברי תוכחת ונאוצים כדי להשיכם בתשובה שלמה לפני השם ותברך ברוך הוא, כי אם להתהלך עמם בדברי רצוי ובנחת, ולקרב את לבכם באהבה ולעוררם ביראת שמים.

והוא גם כן על דרך זה שבארנו, כי אין ראוי להזכיר שום חטא ועון חלילה על שום אחד מבני ישראל כמבאר בדבריהם ז"ל על ענין אליהו שאמר (מלכים א' י"ט) 'קנא קנאתי כו', רק צריך תמיד ללמד זכות על בני ישראל ולהזכיר מעשיהם הטובים לפני השם ותברך, כי כלם קדשים כלם טהורים וכלם עושים באימה וביראה רצון קונם.

בעל הקדשת לוי זיע"א היה משבח את עם ישראל לפני הכורא מרב אהבת ישראל שבקרבו

וכמו שידענו מהרב הקדוש האלקי בעל המתבר ספר קדשת לוי שבימי חנכה שש והתפאר לפני השם ותברך ברוך הוא על מצות גר חנכה שישאל מדליקין, לומר ראה כמה בניך טובים כמה הם נזהרין במצותיך.

והמדה הזאת היא באה מגדל האהבה להשם ותברך ברוך הוא, וגדל אהבת ישראל שמבקש תמיד שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, לכך הוא מחבקם כל כך להיותם זרע ברוך ד' ומקמי מצותיו כל הימים, לכך אין לראות בהם שום נפתל ועקש.

דרכו המפלאה של הרה"ק רבי פישל מסטריקוב זיע"א

והנה הדבר הזה הוא משרש בלב הצדיקים המבקשים כלל טובות ישראל. כמו שידענו זה מבחינת אדוני מורי ורבי הצדיק האלקי רבי פישלי מסטריקונו זיע"א, שמעולם לא היה יכול להאמין ששום אחד מישראל יחטא ויעבר איזה עברה, וכל מה שהגידו לו הכל היה מזוב, כי לא האמין, כי אמר שכל איש מישראל לא יחטא.

וזהו מגדל קדשתו ודבקותו בהשם ותברך האהב עמו ישראל. וכבר נאמר (במדבר כג כא) 'לא הביט אנון בפעקב ולא ראה עמל בישאל'. לכך הנה הצדיקים ההולכים לפני ה', הנה עיני ה' אל צדיקים, גם כן אינם רואים שום חטא על ישראל כל הימים כנ"ל (פרקי אבות):

דברי ישראל

רבי ישראל ממודונין זיע"א

על ידי אהבת ישראל מתאחדים כל הכחות וביכלת לפעל כל טוב

עוד אמר [אבי אדוני זקני זצוק"ל מקאמיר]: 'אז יודען האבען זיך ליעב, איז פין אללע יודען איין יוד, ממילא איז פון אללע האנד איין האנד, קען מען דערגרייכען אין הימעל אריין און נעמען זיך כל טוב' [אשר יהודים אוהבים אחד את השני, נהיה מכל היהודים יהודי אחד, וממילא נהיה מכל הימים יד אחת, ואזי אפשר לפעל בשמים ולקחת כל טוב], עד כאן לשונו הקדוש, ודברי פי חכם חן:

פרשת אחרי קדושים

ויברך ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבנתם לפני ה' וימתו (טו א)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

באור הקשר בין גדל הבקותם של נביא ואביהוא להקטרת הקטרת

מפרש בכתוב ש'בקרבתם לפני ה' היה שם מעשה נוסף, ויחקו גו' וישימו עליה קטרת ויקריבו לפני ה' אש זרה גו', הינו ש'קרבנתם' היתה קשורה עם מעשה הקטרת. ומסתבר לומר, שאין הם שני ענינים שונים, אלא הינו הך, שגדל דבקותם

בה' עד לכלות הנפש התבטא בזה שהקטירו קטרת 'לפני ה'.

ויש לומר הבאור בזה: מבאר בכמה מקומות שישנו חלוק כללי ויסודי בין עבודת הקרבנות שעל מזבח החיצון לעבודת הקטרת שעל מזבח הפנימי: הקרבנות על מזבח החיצון תכנה הוא העלאת הגשמיים לה, וכפי שהוא בפשטות, שמביאים בהמה גשמיית (וכיוצא בזה) ומעלים חלבה ודמה על גבי המזבח, ואש יורדת משמים ואוכלת אותה והיא נקללת באש ה'. כלומר – תכן עבודת הקרבנות

הוא פעלת האדם בחפצי העולם שמחוץ הימנו, להעלותם לה'.

אמנם הקטרת שעל גבי מזבח הפנימי אין עקר ענינה העלאת דברים גשמיים לה' (ונצטוינו לא תעלו עלינו קטרת זרה ו) עלה ומנחה ונסף לא תסכו עלינו (שמות ל ט) כי אם פניסת הפהן לפנים לקטרת והתקשרות עם הקדוש ברוך הוא על ידי העלאת האש הקטרת והענין.

באור הענין בעבודת האדם

ובעבודת האדם: עבודת הקרבנות שעל מזבח החיצון היא העבודה

לפני ה' ואין שום אדם כלל שמפריד ביניהם.

ועל זה כתוב בהושענות 'אני והוא הושיעה נא', דהינו כשיחשב האדם שאין שום אדם, רק הוא והקדוש ברוך הוא, מבטח שיושיעו הקדוש ברוך הוא בתפלתו. וזה הדבר צריך לכל אדם. באמת, בפרט צריך השליח צבור שמוציא את הרבים ידי חובתם וסומכים עליו, צריך לזהר בכונת המחשבה ביותר, דאם לא כן, אין זה מרצה אלא מנאץ רחמנא לצלן.

ויחשב כאלו רק הוא והקדוש ברוך הוא נמצאים בעולם

וזהו פנות הפסוק, הוא מדבר על שליח צבור שהוא במקום כהן, דכמו שהיה מכפר על העם, כך זה מכפר. וצריך זה השליח צבור שישים בלבו שלא יש שום אדם בעולם זולתי הוא והקדוש ברוך הוא.

וזהו שנאמר וכל אדם לא יהיה באהל מועד, דהינו כשיבוא לאהל מועד שהוא בית הכנסת להתפלל, יחשב שאין שום אדם ולא שום דבר, דכל לרבות הדברים האחרים שהם עניני עולם הזה, וצריך השליח צבור שיחשב שלא יש בעולם לא אדם ולא דבר זולתי הוא והקדוש ברוך הוא.

וזהו צריך לחשב מתחלת התפלה עד סופה, וזהו שנאמר ככאו לכפר בקדש עד צאתו. וכשיעשה כך, הוי ראוי והגון שיכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל.

ושלח ביד איש עתי המדבקה (אתי משלח, מצאו בשוק לכהן גדול, אומר לו אישי כהן גדול עשינו שליחותך, מצאו בכיתו אומר לו מחיה חיים עשינו שליחותו, יומא עא.) (טו כא)

ברך משה

רבי משה מסאטמאר זיע"א

כאור הטעם שכנה את הקב"ה בתאר 'מחיה חיים' על פי באורו של הישמה משה זיע"א ב'מחיה מתים במאמרו'

ויש להבין מפני מה כנה את הקדוש ברוך הוא בכאן דוקא בתאר הלזה 'מחיה חיים'. ויש לומר על פי מה שכתב אדוני זקני וזכרנו לברכה לחיי העולם הבא בישמח משה (סוף פרשת בשלח) לפרש הנסח בברכת מגן אבות 'מחיה מתים במאמרו'.

כי האיש הישראלי המתפלל לה', נפשו יצאה בדברו מגדל הדבקות לאהבתו

שראו שעל ידי הדרך הפשוט, הינו הדרך התורה, יש חס ושלום התגברות היצר ובא העולם לידי פניות חס ושלום.

אי אפשר להגיע לדרך החסידות ללא הקדמת דרך התורה

על כן עשו הם בתחמתם הקדושה תחבולה להיות להם דרך ומסלול חדש לעבודת השם, ועל ידי זה באו לידי תורה לשמה, אבל לבוא אל הקדש פנימה אי אפשר לבוא רק על ידי תורה הקדושה, ודרכי החסידות הוא רק תחבולה ועצה לבוא להתורה הקדושה באמת.

כאור הפסוק ודרכי המדרש על פי הנ"ל

על כן אמר בזאת, הינו על ידי התורה הקדושה הנקרא 'זאת', כמו שנאמר 'זאת התורה' (דברים ד מד), 'בא אהרן אל הקדש'. ומתמה המדרש, מה צריך להודיע דבר זה, פשיטא שאי אפשר לבוא אל הקדש פנימה רק על ידי התורה.

ומתריץ המדרש 'זהו שאמר הכתוב בתחבולות תעשה לך מלחמה', רצה לומר לשפר היצר צריך לתחבולות ועצות ודרכי החסידות פדוע ודברי רבותינו הקדושים.

ועל כן אמר הכתוב, להודיע שלא תטעה חס ושלום שעל ידי תחבולות תבוא לקדש פנימה, דהתחבולות ועצות ודרכי החסידות הוא רק הכנה לתורה הקדושה באמת לשמה לתפלה בכונה דנקרא מדת מלכו'ת הנקרא 'זאת' כדאייתא בתקונים הקדושים.

אבל על ידי התחבולות לבוא אל הקדש אי אפשר, והתחבולות והדרכי חסידות הוא רק עצה לבוא אל הקדש, על כן אמר 'זאת' 'בא אהרן אל הקדש', רצה לומר על ידי התורה תבוא אל הקדש, והבן:

וכל אדם לא יהיה באהל מועד ככאו לכפר בקדש עד צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל (טו זי)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחיצינא זיע"א

השליח צבור צריך להזהר מאד לכוון בתפלה

אפשר לרמוז על השליח צבור, שהוא מוציא הרבים ידי חובתם, צריך לזהר במאד מאד שייכנס לבו בתפלה מתחלה ועד סוף, שלא פנה לבו לדברים אחרים כלל, רק יתן בלבו שאינו עומד כי אם

וזהו שאמר מבית לפרכת אל פני הכפרת אשר על הערת שמרמו על החדרים הפנימים בהיכל המלך ולא ימות כי בענין אראה על הכפרת ואין לבוא אל שער המלך בלבוש שק, ובפרט להחדרים הפנימים, כמו שאיתא בזהר הקדוש (ח"ב נא): מלפא דעתו שלם הוא ואף על גב דאנפיה דמלפא תורה וכו', כמו שנאמר 'וגילו ברעדה' (תהלים ב יא) ודרשו רז"ל (ברכות ל:) במקום גילה שם תהא רעדה.

כי אם בזאת יבא אהרן אל הקדש כפר כן כפר להטאת וכו', הינו שייבקר מעשיו וחסריו לשוב בתשובה שלמה לפני השם יתברך. ואיל לעלה שהיא פלה כלול לגבוה, הינו שיתקן מעשיו שיעשה כלם לשם שמים, ועל ידי זה הוא מפשיט מעליו בגדיו הצואים וזוכה לחלוקא דרבנן.

וזהו שאמר הפסוק כתנת בד קדש וכו' ומכנסי בד וכו' ובאבנט בד וכו'. ומצנפת וכו', שהארבעה בגדי לכן רומזים להארבע אותיות הויה יתברך, הינו שזוכה לחלוקא דרבנן ונעשו בגדיו לבנים וטהורים ומאיר עליו השם הויה יתברך ומעטף בלבושי המצות. ובזאת יבא אהרן אל הקדש פנימה לחדרים הפנימים ובא לדבקות הבוירא ברוך הוא שהוא החיים האמתים חיים הנצחיים:

בזאת יבא אהרן אל הקדש (בזאת יבא אהרן, זהו שאמר הכתוב 'כי בתחבולות תעשה לך מלחמה, רבי נתן ורבי אחא בשם רבי סימון אמר, אם עשית חבילות של עבדות עשה פגנן חבילות של מצות, ויק"ר כא ה) (טו א)

רביד הזהב

רבי ישראל דב בער מ'אשניצא זיע"א

הדקדוקים בדרכי המדרש

והנה המדרש הזה אומר דרשני, מהו הסמיכות זה לזה. גם סיום המדרש 'אם עשית חבילות של עבדות עשה פגנן חבילות של מצות' גם כן לכאורה אינו מובן, כי איך שיקף לקרא ד'בזאת יבא אהרן'.

הבעל שם טוב ותלמידיו חדשו דרך חדשה מפני שבדרך התורה לכד הגיעו הכריות לגאנה

ונראה לבאר, על דרך מה שאנו רואין עתה בדור הזה, ומכל שכן בדורות הקודמים, מהבעל שם טוב ותלמידיו והקדוש רבי רבי בער זי"ע והצדיקים הקדושים אשר בארץ המה, אשר למדו דרך חדש וקדוש לעבודת השם, מחמת

שנפסק ונכתב בזה הלשון, והמחמיר תבוא עליו ברכה, כן יש הלכות שנכתב בהם 'המקל לא הפסיד'.

ואמר לו האמרי יוסף, דזהו כל הנפקא מנה ביני לבינך, אתה לקחת תמיד את העצה של המקל לא הפסיד, לכך נשארת מה שאתה, אף אני השתדלתי תמיד לקחת את העצה של והמחמיר תבוא עליו ברכה, לכך נתעליתי והצעתי לאן שהגעתי.

והנה בלשון אידיש שקוראין לאבא פאטער (פטור) ולאמא מוטער (מתר), איתא בגמרא (יומא פז:) דאמר רב הונא בין שעבר אדם עברה ושנה בה התרה לו, התרה לו סלקא דעתך אלא אימא נעשית לו כהתר.

וזהו שרמזה לנו פאן התורה הקדושה, איש אמו ואביו תיראו, דיש לאדם לפחד תמיד מכל המקומות שיש בהם פטור או מתר, וכדאי לאדם להשתמש תמיד בעצה של והמחמיר תבוא עליו ברכה:

אל תחלל את בתך לתנועה ולא תזנה הארץ ומלאה הארץ זמה (ולא תטעי ארעא ותתמלי ארעא עצת חטאין, תרגום אונקלוס) (ט)

צמח דוד

רבי דוד יצחק אייזיק מסקאלע זיע"א
בכל מקום נותר רשם - הו בקדשה והו בטמאה

ונראה לכאר בעזרת ה', דידוע מזהר הקדוש ומספריים הקדושים, דכל מקום ששרתה השכינה נשאר שם קדשה, ומקום שהיה שם טמאה רחמנא לצלן נשאר שם זהמת הטמאה רחמנא לצלן.

אפשר להרגיש בכל מקום איכותו

לכן מי שבא על מקום של קדשה מרגיש תכף רוח קדשה ויראת השם, ומי שבא על מקום טמאה מרגיש תכף רוח הטמאה והרהורי עברה רחמנא לצלן, בנודע כל זה באריכות בספרים הקדושים, ועיין בזהר הקדוש פרשת תזריע בענין ונמץ את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית (ויקרא יד מה) עין שם.

מעשה מהמגיד מקוונין זיע"א שהרגיש ריח רע בבית ששרפו בו הספר תולדות יעקב יוסף

וכמו שמביא בספר הקדוש דעת משה להרב הקדוש רבי משה ז"ל

כשיתעורר האדם לפניו בגדר הקדשה, יצר הרע מדיחו ומתעהו באמר לו זה מלתא דלא שייכא, דהיכי דמי אדם שהוא בשר ודם, נמשל בבהמות נדמו' (תהלים מט יג, כא), ד'מותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הכל' (קהלת ג ט), יכול להתקדש בקדשה עליונה כמלאכי מרום שהם רוחניים, אין זה רק הכל ורעות רוח, דלא יוכל כל אדם להשיג קדשה העליונה, ובזה יצר הרע מביא רפיון לאדם ומעכבו מלהתקדש.

ולזה באה התורה להזהיר לאדם שלא ישמע לדברי יצר הרע, כי דבריו מהכל ימעטו, כי הרי עבדו קדושים יותר ממלאכי השרת. והטעם שבני אדם יש בהם כח להיות קדושים, משום דהקדוש ברוך הוא קדוש, וכיון שרואה את האדם רצונו להיות קדוש, הוא משרה קדושתו עליו ומשלים רצונו בקדשה, דמצא מין את מינו ונעור, דהבא לטהר מסייעין אותו (שבת קד). ומאחר דאיכא סייעתא דשמיא לא נשאר מקום לשטן לקטרג.

באר הכתוב

וזה שאמר קדושים תהיו, וכי תימא היכי דמי שנוכל להיות קדושים, הרי אנו דומיא דבהמות ובאיזה כח נוכל להיות קדושים, לזה אמר אל תאמרו כן, והטעם כי קדוש אני ה' אלהיכם, ומאחר שפתחילו בקדשה אני משרה עליכם קדושתי ומשלים לכם קדשתכם ואין מעכב בדבר. ואפשר דזה נרמז בכרכת אתה קדוש ושם קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה, כלומר מאחר שאתה קדוש ושם קדוש, מזה באה סייעתא לבני אדם עד שהיו קדושים, ומתללים שם בכל יום:

איש אמו ואביו תיראו (ט א)

טיח יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מספינקא זיע"א
'איש אמו ואביו תיראו' - יש להתירא מה'פאטער' - 'פטור', וה'מוטער' - 'מתר' | מעשה כבעל האמרי יוסף זיע"א

עוד אפשר לפרש, על פי המעשה מזקני הקדוש מרן בעל האמרי יוסף זיע"א, דפעם אחת פגש בו חברו שלמד עמו בלישיבה באותו שעות והיה בן גילו, ושאל לאמרי יוסף איך הוא שהאמרי יוסף נתעלה כל כך ונעשה רבי ומנהיג בישראל, ואלו הוא נשאר בעל הבית פשוט.

השיבו האמרי יוסף, דמצינו כמה פעמים בשלחן ערוך בכל מיני הלכות

יתברך שמו, והקדוש ברוך הוא מחיה אותו בבחינת 'החיות רצוא ושוב' (יחזקאל א יד). ולזה יתפנו 'מחיה מתים במאמרו', הינו אותן האנשים המתים במאמרו יתברך שמו, כשאומרים דבריו לפניו, הוא מחיה אותם, עד פאן דבריו.

התלהבות הישמח משה זיע"א בעת התפלה

ואבותינו ספרו לנו מקדשת יקני מרן הישמח משה זיע"א, אשר הוא בעצמו היה בבחינה זו, בשעת תפלתו במסירות נפש והתלהבות עצום, וכאשר הציצו בין התרפים בתדרו, ראו אותו בשעת קריאת שמע מנח על הארץ זמן ארוך בפשוט ידים ורגלים בהתפשטות הגשמיות, עד ששכ רוחו אליו.

בשעת העבודה ביום הכפורים הגיע הכהן גדול מרב דבקותו להתפשטות הגשמיות והקב"ה הפיח בקרבו חיות מחודשת כרי שיוכל להמשיך בעבודתו

והנה הכהן הגדול מאחיו, בשעת עבודתו הקדושה ביום הכפורים, בודאי היה בבחינה זו שהיתה נפשו יוצאת ממנו מגדל אהבה ודבקות בה', ובפרט בהפנסו לפני ולפנים, למקום אש להבת שלהבת בקדש הקדושים, היה מגיע להתפשטות הגשמיות מגדל אור הקדושה העליונה, אלא שהפיח הקדוש ברוך הוא בקרבו חיות חדש, בבחינת 'החיות רצוא ושוב', כדי שיוכל להמשיך בעבודת הקדש.

על כן מכנה המשלח את הקב"ה בדבריו לכהן גדול 'מחיה חיים'

ועל כן ממחרת יום הכפורים, כאשר מצאו האיש המשלח, ובקש להודיעו ששלח את השעיר לעזאזל, פתח ואמר 'מחיה חיים' עשינו שליחותו, וכנה את הקדוש ברוך הוא דיקא בתאר זה, לרמז על מה שנתן הקדוש ברוך הוא חיות חדש בכהן גדול, כאשר יצאה נפשו מגדל הדבקות בעבודת יום הכפורים:

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם (ט ב)

מחשוף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

יצר הרע המביא רפיון למתעורר להתקדש, על האדם להתחזק ולהתגבר עליו מתוך היריעה שהקב"ה מסייע ומשרה קדשתו על כל הרוצה

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם. צריך להתבונן מה נתינת טעם זו שאמר 'כי קדוש'. ואפשר לומר, דהנה

בלי שום הפסק ופרוד לעולם אפילו רגע אחד, יקנה לו התורה במח הזכרון שבנפשו, שאז גם אם עוסק בצרכי הגוף, הרי התורה היא בבחינת עלמא דאתכסיא שבנפשו שמאיר בו יו"ד של שם הוי"ה, שלכן בפרשה 'קדש' לי כל בכור' כתיב בה 'ולזכרון בין עיניך' (שמות יג ט) פנו"ע.

ובזה יובן טעם למה שכתוב בהלכות תלמוד תורה בשם הספרי, שמצוה על כל אחד ואחד לידע כל התורה שהן כל תרי"ג מצוות ודקדוקיהן כו'. והיגיו להמשיך אור ה' על כל תרי"ג פחות שבנפשו האלקית בפרטותיהן, וכמו שכתוב (שיר השירים ד ז) 'כלך יפה רעיתי ומום אין בך', 'כלך' דייקא, שלכן גם שרש המשכה זו למעלה כלול מתרי"ג, ונקרא בשם אדם 'ועל דמות הכפא דמות פמראה אדם' וגו' (יחזקאל א כו).

לכל הפחות ישתדל לחקק במחו חמשה חמשי תורה

אך מחמת צוק העתים וקצור רוח דעת המשגיג ועמק המשגיג, על כל פנים לפחות ישתדל לקבל עז ותעצומות לקנות ולחקק במח הזכרון שבנפשו ה' חמשי תורת משה אשר כתב מפי הגבורה, שהן שרש כל התורה שבכתב ושבועל פה בלה, פנו"ע שרבי עקיבא היה דורש על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות, רק שהן בהעלם גדול בעלמא דאתכסיא, ומעלמא דאתגליא היא התורה שבועל פה על כל פנים לפחות יקנה ויחקק סדר קדשים הנקרא חכמה בדברי רז"ל ומכפר עונותיו של אדם כמו שכתב האריז"ל:

לשונות של אור

גאלה

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

אלו היו כל ישראל מצפים לישועה שלמה באמת מיד הנה קץ הגאלה

שאלת האדם ליום הדין צפית לישועה וכו', ענין הצפיה הזאת, היא להיות האדם מצטער ומתפלל על גלות השכינה, שכבודו יתברך שמו מחלל בין הרשעים, וצריך לצפות לישועת ה' במהרה וכו', והנה אם היו כל ישראל מצפים לישועה הזאת, ושבים על עונותם בכל לכבם ובכל נפשם, אז היו מעוררים באמת קץ הגאלה מיד (ר"ה א"י אחרי מות הראשון):

וזהו שאמר הכתוב אל תחלל את בתך להזנותה ולא תזנה הארץ ממש – שלא תקבל הארץ טמאת זנות על ידי עברה זו, ועל ידי זה ומלאה הארץ זמה – שכל מי שיבא אחר כך אל אותו מקום טמאה יהיה גם כן בעל עברה ורמנא לצלן.

וכמו שכתב באור החיים הקדוש פרשת בלק 'ישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות אל בנות מואב כו' (במדבר כה א) – ורז"ל העירו בזה פי להודיעך בא פי זה סבה לזנות וכו' לפי שהמקום מטבעו לעורר טבע התאנה בהקמת וכו', עד כאן לשונו.

ולפי הנ"ל – פי מקום שנעבדה בו עברה נשאר רוח טמאה לטמא מי שעמד על מקום ההוא כמו המקום של קדשה שמכניס הרהורי קדשה בכל העומד עליה כנ"ל.

וזהו אל תחלל את בתך להזנותה ולא תזנה הארץ ממש, ועל ידי זה ומלאה הארץ זמה כדמתרגם ותתמלי ארעא ענת חטאין הינו הרהורי עברה, פי המקום גורם פנ"ל, לכן אל תגרם לטמא הארץ ולטמא הבריות ורמנא לצלן, והבן:

מפני שיבה מקום והדרת פני זקן ויראת מאלהיך אני ה' (ט לב)

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א

מי שדברי תורה חקוקים בזכרונו הקדוש ברוך הוא שוכן כותבו גם בשעה שאינו עוסק בה

והדרת פני זקן, זה שקנה חכמה (קידושין לב:). שקנה הינו כמו שכתוב (ירמיה ב ח) 'ותפשית התורה', דהינו מי שתופס במח הזכרון וחקוק על לוח לבו תמיד, כמאמר רז"ל (תענית י): איזהו תלמיד חכם כל ששואלין אותו דבר הלכה כו', שאז מצוה לעמוד מפניו גם בשעה שאינו עוסק בתורה, לפי שהקדוש ברוך הוא שוכן עד בקרבו גם כשעוסק במלי דעלמא, מאחר שהתורה חקוקה במח הזכרון שבנשמתו ועל לבו, ואורייתא וקודשא בריך הוא בלא חד.

על כל אחד להשתדל לקנות התורה במח הזכרון שבנפשו

לזאת כל איש גלובב אשר ידבנו לבו ויפלתה נפשו לרדקה בו יתברך בתמידות, ולהיות ה' שוכן בקרבו תמיד

מקאזיניץ (פרשת ויגש) שכתב, שענינו ראו בהיות אביו הרב הקדוש המגיד מקאזיניץ וצ"ל בקהלת קדש בראד, ומדי עברו אצל הבתים למחוז חפצו עמד אצל בית אחד כמתמיה.

וישאלהו מה נשתנה בית זה משאר בתים אשר כבודו מתמיה עליו, וענה פי לא יוכל לסבל טמאת הבית הזה, ואחר התקירה והדרשה נתודע פי במקום הזה שרפו זה זמן ספר תולדות יעקב יוסף, לזאת עלה צחנתו מטמאתו עוד לפניו, עד כאן לשונו.

בעל הישמח משה זיע"א הרגיש קדשה והתלהבות נשגבה במקום בו כהן הכבי רבי שמעלקא זיע"א ברבנות

ובהקדמה לספר הקדוש ישמח משה על נ"ף מביא נכדו של המחבר הקדוש בשם המחבר הקדוש וצ"ל, וזה לשונו:

וכמה פעמים אמר, שהיא שעמדה והיתה לו לעזר לא מעט לעבודתו הקדושה, אשר בא למלאות מקום הגאון הקדוש רבי רבי שמעלקא מניקלשבורג, מקומו ממש, מקום ששרה בו קדשת הצדיק הקדוש הזה, מקום שעבד אותו צדיק את ה' ביראה ואהבה ובשמחה במסירות נפש ממש, אשר מקום זה קנה קדשה לעצמו.

וכאשר ספר אדמו"ח ז"ל בשם זקנו ז"ל, איך שהתפלל בתדר שהתפלל בו הרבי רבי שמעלקא, ופתאום פעם אחת בליל שבת קדש זכה והרגיש בעצמו יראת ה' גדולה עד מאד עד מלא שבוע זו, ואמר שקפי השערתו לא היתה מדרגת היראה זו שלו כי אם שיורי קדשה שנשאר שם מעבודת הלוי הקדוש מורנו הרב רבי שמעלקא.

ושוב בליל שבת קדש שאחריו הרגיש בעצמו אהבת ה' אהבה נפלאה מאד אשר כמעט נפשו יצאה מגדל ההתלהבות באהבתו יתברך שמו גם כן עד מלא שבוע זו, וידע בנפשו שלא מכחו היא פי אם מציאה מצא שיורי טהרה מקדשת הקדוש הנ"ל, מביא אדמו"ח ז"ל בספרו ייטב פנים חלק ראשון (מאמר קידושין אות ל"ד כ"ל).

נמצא כי מי שבא על מקום שנעבדה בו עברה ורמנא לצלן מרגיש הרהורי עברה ורמנא לצלן, ומי שבא על מקום שעבדו שם את הקדוש ברוך הוא מרגיש הרהורי מצוה.

באור הפסוק ודברי התרגום על פי הנ"ל

קדשה

אהב ישראל

רבי אברהם יהושע העשיל מאפסא זיע"א

הפרישה מהרע ממשיכה קדשה

על ידי זה שהאדם מבדיל ומפריש את עצמו מחלק הרע ומואסו בלבו, ועושה סגים וגדרים לאיבריו ולחושיו שלא ישוב עוד לכסלה, מזה יוכל לבא לבחינת קדשה וכו' ובזה ממשיך עליו קדשה מלמעלה (ד"ה קדושים תהיו):

זכר צדיק

רבי אהרן מקווינדיב זיע"א

עקר עבודת ה"חסידים" - להתניע שלא להנות מהחמירות

עקר העבודה שמחייבים להניח על זה כחות הרבה, ובפירוש חסידים, שיהיה כל עשייתם בצרכי בני אדם לשם שמים, שלא ירצו להנות החמר, ופעם אמרתי על מה שהאונקלוס על 'הנאף והנאפת' - ציף וגיפתא, ציף הוא גוף, שהמה משתדלים להנות הגוף. והגם שמעבודות קשות הוא, מכל מקום אם האדם לכל הפחות מיגע עצמו בזה, ולמעלה גלוי רצון של כל אחד ואחד, הרי ענין זה חביב ויקר מאד למעלה:

תורה

בנורי אביב

רבי יעקב אריה מנדו"מין זיע"א

התורה צריכה להכנס בתוך לב האדם שיבער ככבשן באהבת ה'

עקר הוא שיכנס התורה בלב של אדם ובכל איבריו וכו', לבטל תאנות עולם הזה להיות בוער לבו ככבשן אש באהבת

השי"ת ולא להיות לו שום רצון לתאנות היצר וכו'. ודרך עולם, אף שלומדים תורה, אין התורה שלומד מניע ממנו אפילו תאנה קטנה לשבר, כל שכן תאנה גדולה, זהו מחמת שהתורה שלומד רק בראש, רק במחשבה בעלמא, ואין התורה נכנסת כלל לתוך לבו למדת הלב (ד"ה מדרש בני):

תפלה

קב ונקי

רבי מנחם מענדל מסטריזוב זיע"א

מעלת התפלה כפי ההכנה

לפי הנחת האדם קדם התפלה טובב הולך תפלתו אחר כך, אם משכים האדם בבקר והולך לעסקיו או משא ומתן, ושוכח מהבורא כ"ה, ובפירוש אם מדבר דברים בטלים ח"ו, אלו המחשבות בעצמם מבלבלים תפלתו. אבל אם מעת קומו ממטתו מכין עצמו להיות מעבדי ה' בתורה ובמזמורי תהלים ובמחשבות קדושות, ומתורה על עונותיו ועושה תשובה שלמה עליהם, אז אין מבלבל אותו שום מחשבה זרה, ואדרבה מוסיף והולך קדשה ומתלהב יותר כל אחד לפי מדרגתו לעבודתו ית"ש (ד"ה או נוכל):

אמרי נעים

רבי מאיר מנדו"מ זיע"א

בעת התפלה על האדם להתעלות ולהיות מפשט מגשמיית כאלו אינו בעולם הזה

וכל אדם לא יהיה באהל מועד כו'. פי האדם בעת שעומד להתפלל ולשפך שיחו לפני ה', צריך שידבק במחשבתו ברום המעלות, ולעלות במסלה העולה בית א-ל בתשוקה ובדבקות גפלא, עד שיהיה מפשט מזה העולם, וכאלו אינו כלל בזה העולם

(ד"ה א"י וכל אדם):

מגיד דבריו ליעקב

רבי מנחם מענדל מסטריזוב זיע"א

מעלת התפלה מתוך סדור - בפירוש שאין עתותיו בידו ללמוד התורה

יש בני אדם שאינם רואים כל היום לא גמרא ולא חמש, ואם אינו מתפלל מתוך הסדור, אינו רואה את האותיות הקדושים, ומנין יהיה לבבו טוב, כי בנדאי בשוק אינו רואה כל כך דברים טובים. אבל אם מתפלל מתוך הסדור ורואה הרבה האותיות הקדושות, אז נחקק בלבו צורות האותיות הקדושים ונתהפך לבבו לטובה (ד"ה אל תפנו):

באר משה

רבי משה אליקים בריעה מקווינדיב זיע"א

כל אדם המתפלל מקירות לבו עבור כלל ישראל תפלתו מתקבלת לרצון

כל האדם לערכו, יהיה באיזה בחינה שיהיה, כשעומד להתפלל מקירות לבו עבור כללות ישראל, אך על כל פנים שיהיה באמתות ובתם לבבו, בנדאי היא מקבלת לפני השי"ת כ"ה ולגדל התענוג והנחת רוח לפניו, וימלא משאלות לבו לטובה עבור כללות ישראל (ד"ה וברמך):

תולדות אהרן

רבי אהרן מנדו"מ זיע"א

תמה גדולה על אנשים שמיד אחר התפלה נעמדים לשיח של דברים בטלים

הנה יש בני אדם שלומדים תורה ומתפללים ביראה, ותכף לאחר הלמוד והתפלה משיח ומדבר דברים בטלים או דברים של רשות, וזה הוא תמיה גדולה האידך אפשר להפריד את עצמו מדברים קדושים כאלו כרגע אחת (ד"ה א"י קדושים):

אוצרות גאוני הדורות

לא למדו מפי משה רק מפי עצמן דרשו זה, דמשה לא אמר להביא אש מן ההדיוט רק במזבח החיצון ולא במזבח הפנימי, ואם פן היו מורה הלכה בפני רבן, לכך ונמותו וק"ל.

ואל יבא ככל עת אל הקדש (טו ב)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל

לא יעסק רק בתורה אלא גם בעניני עולם הזה

אפשר לפרש על פי מה שראיתי בשם קדוש אחד מדבר, מה שאמר

והקשה הריא"ף הא זה הדין למדו ממשה רבנו, אם פן לא הורו הלכה בפני משה, ותרץ דמשה הורה להם שביאו מן ההדיוט למזבח החיצון אבל לא למזבח הפנימי, והם הורו לעצמן הלכה דאף למזבח הפנימי מצנה להביא מן ההדיוט.

ובזה מבאר, 'אחרי מות שני בני אהרן', וקשה למה מתו, אלא צריך לומר שהורו הלכה בפני רבן ודרשו אף על פי שהאש יורד מן השמים מצנה להביא מן ההדיוט, וקשה הא זה הדין למדו מפי משה רבנו ואם פן לא מקרי מורה הלכה בפני רבן, וכא הפתוב פמתרץ 'בקרבתם לפני ה' דיקא, רצה לומר שהקריבו אש זרה לפני ה', דהינו במזבח הפנימי, וזה

אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני ה' וימתו (טו א)

יריעות שלמה

רבי שלמה ב"ר מטוילם מפניטשוב זצ"ל

הורו נדב ואביהו הלכה בפני משה רבן שמצוה להביא אש מן ההדיוט למזבח הפנימי

קשה כפל ונמתו' למה לי, הלא כבר כתיב ברישא דקרא 'אחרי מות שני בני אהרן'. ויש לתרץ, דאיתא בגמרא מסכת ערוכין (סג.) לא מתו בני אהרן אלא שהורו הלכה בפני משה רבן, מאי דרשו, דכתיב (ויקרא א ט) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אף על פי שהאש יורד מן השמים מצנה להביא מן ההדיוט.

מטה יוסף

רבי יוסף פיש זצ"ל

אף המפרנס ומכלכל את אביו ואמו חוב
בכבודם ובמוראם

שמעתי בזה ושכחתי ממי, שאל תאמר
י'ראת אביו ואמו מחיבת מצד
הטבע, יצן האבות מגדלים את בניהם,
מפרנסין ומכלכלין אותם, ונותנים להם כל
מחסורם, שאם כה תאמר, בקל תוכל
לטעות לומר שהבנים שמפרנסים עצמם
בלי שום עזר מאבותם, ומכל שכן בנים
המפרנסים את אבותם אינם מחיבים לי'רא
מהם. לכן אמר הכתוב איש, רצה לומר
אפלו מי שהוא איש העומד בעצמותו,
ולא עוד אלא שהוא מחזיק ידו אבותיו
ומכלכלם, גם זה צריך לי'רא מהם כאשר
צנה ה', ולא מפאת הטבע.

שלמי תודה

רבי שלמה דאנה זצ"ל

המחדש חרדושי תורה בשבת מכבר אביו
ואמו בנן ערו

אפשר לפרש על פי מה שכתב הרב
הקדוש נחל קדומים זיע"א משם
רבנו האר"י, לכה הסמיך מורא אב ואם
לשבת, לומר שמי שמחדש חרדושים בשבת
מעטרין לאביו ואמו בההוא עלמא, ואמרו
חכמי המוסר שצריך האדם לשבת בשבת
מהדבור, כשם שהשבייתה של הקדוש ברוך
הוא מהדבור, שפדבר ה' שמים נעשו.

וזה כונת הכתוב איש אמו ואביו תיראו,
ומהו המורא, ואת שבתתי שלי דהינו
הדבור תשמרו, ולא תהיו עוסקים כי אם
בתורה ולחדש חרדושים, לעשות נחת רוח
לאביו ואמו בההוא עלמא.

**ולא תשבעו בשמי לשקר וחללת את שם
אלהיך אני ה' (יט יב)**

פרי עץ חיים

רבי חיים אביגדור זצ"ל

טעם שפתח הכתוב בלשון רבים וסיים
בלשון יחיד

יש לרדק, מאחר שפתח הכתוב בלשון
רבים "ולא תשבעו בשמי לשקר",
מדוע סיים בלשון יחיד "וחללת את שם
אלהיך".

ויובן בהקדים את המשנה בשבועות (מה),
בדין חנוני על פנקסו. שאלו אמר
בעל הבית לחנוני תן לפועל שלי חטים
בסלע. החנוני אומר נתתי, והפועל אומר
לא נטלתי, ושניהם תובעים את בעל
הבית. הדין הוא, ששניהם נשבעים ונוטלים

והקשה מן רבי יוסף קארו ב'בית יוסף'
(סי' תקפא), אם כן מהי מעלתו
המיוחדת של יום הכפורים? ותרוץ, כי את
השליש הראשון שמכפר ראש השנה קל
לכפר, ואת השליש השני שמכפרים עשרת
ימי תשובה קשה יותר לכפר, אך את
השליש האחרון שמכפר יום הכפורים הוא
הקשה מכלם לכפר.

ורבי חזקיה די סילוה בספרו 'פרי חדש'
(שם), תרוץ שמאחר ומחילת העונות
של ר"ה ועשיית תלויה בתענית, כמבאר
במדרש, אם ארע שלא התענו, אזי יש
בכחו של יום הכפורים לכפר, לא רק על
שליש מהעונות, אלא אף על העונות שהיו
אמורים להתכפר בראש השנה ובעשרת
ימי תשובה, וטרם התכפרו.

ומעתה, מאחר והתבאר שאף ר"ה ועשיית
מכפרים בא הכתוב לישב מהי
מעלתו של יוה"כ ואמר "כי ביום הזה
יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם"
כלומר, שביום זה, תהיו טהורים מכל
החטאים, אף אלו הקשים והעקשים, וכמו
שתרוץ הב"י. או פתרוץ הפר"ח, שמעלתו
היא, שיש בכחו לכפר לא רק על שלישי
מהעונות, אלא אף על כל החטאים (ובגון
שלא התענו ברי"ה ובעשייתו). וזהו שסיים הכתוב
ואמר "לפני ה' תטהרו" שבכחו של יום
זה לכפר "עליכם לטהר אתכם מכל
חטאתיכם" טהרה גמורה. (באדיבות מכון חכמי
ספרד נתיבות)

**והתנדה עליו את כל עונת בני ישראל ואת
כל פשעיהם לכל חטאתם (טז כא)**

חשב סופר

רבי אברהם שמואל בנג'מין סופר זצ"ל

למוד זכות של הכהן גדול על עונות בית
ישראל

יש לרדק דהנה ליה למימר ואת כל
חטאתם. ויש לפרש פי צריך הפהן
גדול שלא יאשים את בני ישראל שעשו
עברות בשאט נפש להכעיס, אלא יהא דן
אותם לכף זכות שכל מה שעברו לא היה
אלא מחמת חסר דעת באותה שעה, כי
אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח
שטות (סוטה א), וזה שאמר והתנדה עליו
את כל עונת בני ישראל ואת כל פשעיהם
לכל חטאתם, כי הכל העונות וגם הפשעים
— שגגות הם.

**איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו
אני ה' (יט א)**

דוד המלך ע"ה (תהלים סא ח) 'ישב עולם
לפני אלהים חסד ואמת מן ינצרהו', שאין
כל העולם יכול לישב ולעסק בתורה כל
היום, מפני שיש מצוות צדקה וגמילות
חסדים וכדומה, שבלא מעות אי אפשר
לקימן, על כן צריך להיות תורה ועמה
מלאכה, וזהו הפרוש 'ישב עולם לפני
אלהים', הינו שלא יעסק במשא ומתן, רק
ישב בבתי מדרשות לפני אלהים, אזי
'חסד ואמת מן ינצרהו', מי ישמר המצוות
של חסד ואמת, עד כאן דבריו.

ואפשר שעל זה רמזה התורה הקדושה
'בקרבתם לפני ה', שעסקו רק
במצוות שבין אדם למקום, וקימו (שם מד
כ) 'כי עליך הרגנו כל היום', אבל לאו
כל אדם זוכה לזה. ולזאת הזהיר הקדוש
ברוך הוא ש'אל יבא בכל עת אל הקדש',
מחמת שצריך לעסק גם בעניני עולם הזה,
וכמאמר חז"ל (ברכות לה): הרבה עשו רבבי
שמעון בן יוחאי ולא עלתה בידן.

**כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל
חטאתיכם לפני ה' תטהרו (טז ל)**

בגדי יטע

רבי ישעיה עטיה זצ"ל

מעלתו המיוחדת של יום הכפורים

הנה, מלשון הפסוק משמע, שיש זמנים
אחרים שמכפרים על החטאים, אך
לא על כלם. ורק יום הכפורים מסגל לכפר
על כל החטאים. ויש לדעת מה הם הזמנים
האלו שמכפרים על חלק מהחטאים. עוד
יש להבין, מאחר הכתוב "כי ביום
הזה יכפר עליכם לטהר אתכם" מהו שתור
לומר "לפני ה' תטהרו".

ויובן, בהקדים את דברי המדרש (ויק"ר
ל, ט), 'משל למדינה שחייבת מס
למלך, ולא נתנה לו. בא המלך עם חיליו
בכדי לגבות את המס. כשנתקרב אליה
בעשרה פרסאות, יצאו גדולי המדינה
לקראתו ואמרו לו, אין לנו מה לתן לך,
הניח להם שלישי. בין שנתקרב יותר, יצאו
בינוני העיר לקראתו, הניח להם שלישי
השני. כשנתקרב יותר, יצאו כל בני העיר
לקראתו, והניח להם הכל. כך, המלך, זה
הקב"ה. בני המדינה, אלו ישראל, שמסגלים
עונות כל השנה. ערב ראש השנה, הגדולים
מתענים, ומותר להם על שלישי עונותיהם.
בעשרת ימי תשובה, בינונים מתענים,
ומותר להם על עוד שלישי. ביום הכפורים,
הכל מתענים, ומותר להם על הכל.

רחוק, שדרכו צר מאד וצריך לאמרו על ידי פמה דברי התנצלות דחוקים הרבה, עם כל זה צריך אפיה להדחק ולדונו לכף זכות.

וזה נרמז בתבת בצדק, תחלקנה לשמים וקרי בה בצד ק', והינו כי צד אות ק' מפאן הוא אות צ' ומפאן הוא אות ר', הרי צרוף 'צר', והכי קאמר בצדק בצד ק', שהיא אותיות 'צר' תשפט את עמיתך, דהינו בזכות שהוא צר ורחוק דלא מסתבר טעמיה, עם כל זה תתלה בו ותרין אותו לכף זכות.

ספר חרדים

רבי אלעזר אזכרי זצ"ל

נעשה כלי צנור לקבלת הקדשה

אם נרגיל אדם לדון לכף זכות, ולדבר תמיד טוב ולא רע כלל, יהיה כלי וצנור אל הקדשה, ואם להפוך בר מנן. וכן העין, בראותו חבירו בטוב עין הוא יברך וישפיע טוב לחבירו, וגם יברך, ולהפך להפך בר מנן. (פירק טו)

שני לוחות הברית

רבי ישעיה הורוויץ זצ"ל

נרון בשמים לכף זכות ואין כח למקטרגים לקטרג עליו

תנן בפרק קמא דאבות (מ"ו) הוי דין את כל האדם לכף זכות. זו המדה, היא מדה מעלה ויקרה, מונעת הקטטה והמריבה, ונותן שלום בארץ, וגורם שמן השמים ידונו אותו לכף זכות, כדאיתא במסכת שבת פרק מפנין (קכ"ו): [וכו'].

וכבר נודע, הפעלה שאדם עושה אותו למטה, מתעורר לעמתו למעלה, ומי שיש בו מדה זו, אז אפלו נרשמים עליו למעלה פמה עונות שעשה, (בא"ו) [באים] מליצי ופרקליטי ישר ונדין הדבר לכף זכות, ואין כח למקטרגים לקטרג. ראה עד היכן מגיע מדה זו, על בן כל אדם נרגיל עצמו במדה זו, לדון חבירו לכף זכות בכל מה דאפשר, אפלו בדרך רחוק.

מרכה כבוד שמים וזוכה לחכה יתרה בעולם הזה

ונוסף על זה שכתבתי שמסלק קטטה ונותן שלום בארץ, מרכה כבוד שמים, כי כל עברה היא מעוט כבוד השם, ובה מתרבה סגרא דקדשה, והקדוש ברוך הוא חפץ מאד בזה. ולא זו [בלבד] שדנין אותו למעלה לכף זכות, אלא אף בה העולם הקדוש ברוך הוא מראה לו חבה תרה. (שער האותיות, ערך כף זכות)

מפני שיבה תקום והדרת פני זקן (יט לב)

תבואת יקב

רבי אברהם בלעיש זצ"ל

קימה בפני זקן סגלה לאריכות ימים

הנה לענין דינא אפסיקא הלכתא דבחור לזקן צריך לעשות קימה והעמדה, אבל זקן לזקן עביד הדור וזקא, ולא צריך קימה. ולפי דבריהם ז"ל אלו נראה לעניות דעתי לפרש הפתוב, וזהו שאמר מפני שיבה תקום כשאתה בחור ותעשה זאת המצוה ותקום מפני שיבה, אז תזכה לזקנה והדרת פני זקן, שתאריך ימים ותהיה זקן ותעשה הדור וזקא לזקן.

מצוות הפרשה

בצדק תשפט עמיתך - לדון כל אדם לכף זכות

כלי יקר

רבי שלמה אפרים מלונטשיץ זצ"ל

הרשע אין לדונו לכף זכות

בצדק תשפט עמיתך. וכי זקא לעמיתו ישפט בצדק ולא את מי שאינו עמיתו, ואולי מהכרח קושיא זו למדו מפאן 'הוי דין את כל אדם לכף זכות' (שבועות ל), אבל הרשע אין לדונו לכף זכות ואוקי גברא אחזקתיה.

בנין דוד

רבי מרדכי דוד אלפרט זצ"ל

על ידי שידון חבירו לכף זכות ימנע מלהיות רכיל

בצדק תשפט עמיתך לא תלך רכיל בעמיתך. ונראה לי להסמיק זה לזה, כי עקר לשון הרע בא אשר דין את חבירו לכף חוב, דאם ידון אותו לכף זכות בודאי לא יהיה מדבר עליו לשון הרע. וזה אמר בצדק תשפט עמיתך, הינו שתדון את חבריך לכף זכות, ואם פן יהיה אשר לא תלך רכיל בעמיתך, דאם לא תדין את חבריך לכף זכות יהיה אפיה הולך רכיל.

בן יהוידע

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל

לדון לכף זכות אף נגד הגיון השכל

בצדק תשפט עמיתך, הוי דין את חבריך לכף זכות (שבועות ל). נראה לי בס"ד הפונה, לא מבטיא אם צד הזכות קרוב לשכל, שצריך אפיה לנטות אליו ולדונו לכף זכות, אלא אפלו אם צד הזכות

מבעל הבית, אף על פי שאחד מהם ודאי נשבע לשקר.

וזהו שרמז הפתוב, "ולא תשבעו בשמי לשקר" בלשון רבים, להזהיר את החנוני והפועל בטרם ישבעו שלא ישבעו לשקר. ולאחר ששניהם נשבעו, אמר הפתוב לאותו שנשבע לשקר, שחלל את ה' בשבועתו, ולכן סים בלשון יחיד "וחללת את שם אלהיך". (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא (יט יז)

דרך יעקב

רבי יעקב פיתוסי זצ"ל

הדרך להוכיח את מי שאינו רוצה לקבל תוכחה

יש לזקוק, מדוע פתח הפתוב ב"לא תשנא את אחיך" וסיים ב"הוכח תוכיח את עמיתך".

ויזבן, בהקדים את דברי המפרשים (הובא בספר 'בינה לעתים' לרבי עזריה פיגו דרוש יא) עה"פ "אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך" (משלי ט, ח), שפונת הפתוב לומר, שהדרך להוכיח את הלץ היא "הוכח לחכם". כלומר, שאמר הפתוב "אל תוכח לץ" בצורה מפרשת ונוקבת, "פן ישנאך", כי הלא דרכו לבעט בתוכחה פאשר יוכיחוהו בפרוש על העברות שבידו. אלא תגרם ותזמן את החכם שיגיע למקום שבו נמצא הלץ, ושם "הוכח לחכם", כלומר תכונן את התוכחה אל החכם, כאלו אתה מוכיח אותו, וכשישמע הלץ את דברי התוכחה, יפלו כליותיו ויחזור לדרך הישר, ולבסוף "יאהבך".

ומעתה, אפשר שלזה רמז הפתוב "לא תשנא את אחיך בלבבך", דהינו פאשר ראיית את אחיך שעשה עברה, ועל אף הוכחתך אינו סר מדרכו הרעה, אזי כדי שלא תבואו לידי שנאה, הדרך הנכונה היא "הוכח תוכיח את עמיתך", דהינו שתוכיח אדם חכם שאוהב את התוכחות, כמודך, וכשישמע "אחיך" את התוכחה שהוכחת את החכם, ע"י פך היא תתקבל גם עליו, וממילא "ולא תשא עליו חטא" לגרם לשנאה מהתוכחה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ספר חרדים

רבי אלעזר אזכרי זצ"ל

נעשה מרכבה לשכינה או חלילה לקלפות הטמאה

באהבה ה' הנכבד ועמו פאשר יאהב איש את בנו, תהיה מרכבה לחסד הנקראת אהבת חסד נגד הי"ד. וכשתהיה תמיד דן לכף זכות, תהיה מרכבה לה"א נגד הגבורה, שנרתיק שלה הוא היכל הזכות [וכו'].

בהיותך שונא איש ישראל, תהיה מרכבה לטמאה דעשר קלפין מסאבין הנקראים איבה ובהיותך דן לכף חובה, תהיה מרכבה לקלפות הטמאה הנקראת חובה.

שמירת הלשון

רבי ישראל מאיר הכהן מראדין זצ"ל

יקרא בשם צדיק לעולם

והנה מה מאד צריך האדם להתחזק את עצמו במדה זו, לדון את כל האדם לכף זכות, פי על ידי מדה זו דכף זכות, וכן להפך חס ושלום, נקל להאדם להעלות על עצמו שם צדיק או רשע לעולם.

כי ידוע הוא דחובתו של האדם וזכותו תלוי לפי רב המצות והעונות שיש בידו, כמה שאמרו חז"ל בכמה מקומות (עין קידושין מ:), אם רב מצות הוא בגדר צדיק, ואם רב עונות הוא בגדר רשע.

ואמרו חכמינו ז"ל בראש השנה (טו:), שלשה ספרים נפתחין ליום הדין [היגו יום הדין הגדול בעת התחיה, כפרוש

רש"י שם], צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאתרי לחיי עולם, רשעים גמורים [היגו רב עונות, כפרוש רש"י שם] נכתבין ונחתמים לאתרי לגיהנם, שנאמר וגו', ובינונים וכו'.

והנה ידוע הוא, דבענין הזכיות שיש ביד האדם, אף אם (הוא) כחול ירבוץ, אם הקדוש ברוך הוא יתנהג עמו במדת הדין הגמורה, לא ישאר בידו כי אם מעט מזעיר, פי כמה וכמה מהן לא השלים לעשות אותן בכל פרטיהן ואפנייהן הנאותין לאותה מצוה, ואפלו אותן שהשלימן פדיון, לא היה באהבה וכינראה ובשמחה הראוי לעשות המצוה.

כללו של דבר, אם ידקדק הקדוש ברוך הוא חס ושלום אחר עשיית מצותיו, ימצאו רבן בעלי מומין, והמצות שישארו לו יהיה מעוטא דמעוטא נגד העונות שיש לו, ויקרא על האדם הזה עבור זה שם רשע לעולם.

אכל אם הקב"ה יתנהג עמו במדת הרחמים ויחפש עליו זכות בכל עניניו, ישארו זכיותיו על מכונן. ויותר מזה, שאפלו אם נמנו מעשיו ונמצא שיש לו רב עונות, אם הקב"ה יתנהג עמו במדת הרחמים הגמורה, יתמעטו מניגון, פי בודאי ימצא כמה וכמה מהעונות שיש לחפות עליו שעשה אותן בשגגה או בסבה אחרת. כללו של דבר, אם ירצה הקב"ה לחפש זכות על האדם, לא יבצר ממנו, וממילא אם יתמעט מקצת עונותיו, יכריע הפך

זכות ויקרא עליו שם צדיק לעולם. והנה כל זה תלוי לפי ההנהגה שהנהיג את עצמו בימי חייו עם הפריות, אם דרכו היה לדון אותם לכף זכות, דנין אותו גם כן לזכות פדאיתא בשבת (קכז:), ואם דרכו היה ללמד חובה על הפריות וליבר עליהם רע, גם המלאכי השרת מדברים עליו רע למעלה, כדאיתא במדרש משלי (יא, ה). על כן צריך שיידע האדם בנפשו בעודו בחיים, כי בעת שהוא דן את חברו, בין לטב בין למוטב, אז בדבוריו ממש הוא מסדר דין לעצמו.

בניהו

רבי יוסף חיים בר אליהו זצ"ל

הנו את חברו לכף זכות מועטת גרון בשמים לזכות גמורה

את חברו לכף זכות דנין אותו לזכות (שבת קכז:). קשה למה בדין נקיט 'כף זכות', וכדנין נקיט 'לזכות' ולא אמר 'כף זכות' ונראה לי בס"ד על פי מה שכתב רב ייבי ז"ל בפסוק (תהלים יח א) 'ביום הציל ה' אותו מפך כל איביו ומיד שאול', פי תפיסה של כף לבוד אינה תפיסה גמורה אלא נגיעה בעלמא, אבל של יד תפיסה גמורה, ע"ש [וכו'].

ולזה אמר פאן, כל הדין את חברו לכף זכות, רצה לומר אפלו שהוא לא דן אותו לזכות גמור הרומז לתפיסת הידים, אלא דנו לזכות קטן שהוא נגיעה בעלמא שדומה לתפיסה בכף, אפלו הכי זוכה פי מן השמים או אחרים ידונו אותו לזכות, דהיגו זכות בסתם שהוא זכות גמור.

מעשי צדיקים

והחז במים את בשרו (טז ד)

ספר ר' אברהם רייז שגדל בשיקגו ברחוב שגר בו הרה"ק רבי יעקב ישראל טווערסקי מהורניסטייפול זיע"א, ואביו ר' יחזקאל שרגא רייז ז"ל היה ממקורבי הרבי, את אשר שמע מפי אביו.

בתקופה האחרונה לחיי הרבי, חלה רבי יעקב ישראל והיה מרתק לביתו. בשבוע האחרון לימי חייו הקדושים קבל מקורבו יחזקאל שרגא טלפון מהרבי, בבקשה שיבא לביתו עם רכבו לענין נחוץ מאד.

מקורבו הזדרז לקים רצונו וקא אל הבית, והרבי אמר לו, "בא ונסע ברכב",

שאל יחזקאל שרגא לאן, והרבי התחמק והשיב, "אני אראה לך היכן לנסע", נכנסו למכונית, כשהרבי מדריכו היכן לנסע, עד שהגיעו למקוה, שם הורה לו הרבי לעצור.

הבין המקורב כי הרבי חפץ לטהר עצמו במקוה, ונחרד מחמת הסכנה הכרוכה בדבר לרבי בחליו, הוא התחיל לבקש מהרבי שלא יסכן את נפשו, אך הרבי לא נענה לו ואמר, "אם אין אתה מלנה אותי, אלך לבדי".

בלית ברירה לנה יחזקאל שרגא הרבי למקוה ועזר לו לטבל, בצאתו אמר הרבי, "רציתי לטבל עוד פעם אחת", הם חזרו לבית, ואחר מספר ימים הסתלק

הרבי לגנזי מרומים. (מלכות שלמה)

וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשיעיהם לכל חטאתם וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך טמאתם (טז טו)

לפני הרה"ק רבי אברהם טברסקי זיע"א המגיד מטוריסק, ישבו הרבה אדמו"רים, וחלו את פניו שיבאר להם מפני מה מכנה הזר הקדוש את השכינה הקדושה ל"אם". אמר להם, "אמרו אתם", אמרו לו, "אנחנו רוצים לשמע".

אמר להם רבי אברהם, "הסדר בעולם הוא שבעת שהתינוק מלכלה, האב

פרשת אחרי מות קדושים

הוא רק עומד מרחוק, ורואה איך שהרבי פותח פיו ויוצא מפיו ניצוצות אש, מזה לבד הוא נתפש בשרעפי קדש למשך מספר חודשים. (נטיעה של שמחה)

לא תלך רכיל בעמיתך לא תעמד על דם רעהו אני ה' (ויט טז)

ספר הרה"ק **האמרי חיים** זיע"א בשם אחד מתלמידי הרה"ק המגיד ממעוזריטש זיע"א, כי את 'אביגדור מסור', הוא הגבר שהלשין את הרה"ק **רבי לוי יצחק מבארדיטשוב** זיע"א למלכות, והאמרי חיים הזכיר את שמו בכאב בולט ובחריקת שנים, שמר היצר הרע במשך עשרים שנה מכל דבור אסור, למען יקבל ממנו הגאון מווליןא זצ"ל לשון הרע על הרב הקדוש מבארדיטשוב. (שרפי קודש)

והבדלתם בין הבמה שהורה לטמאה ובין העוף הטמא לטהור ולא תשקצו את נפשתיכם בבמה ובעוף וכל אשר תרמש האדמה אשר הבדלתי לכם לטמא (כ נה)

בידוע, היה החרם בדורות הקודמים כלי נשק יעיל נגד מלשינים עוכרי ישראל ודומיהם בכל הקהלות בגולה. כיון שלמנהיגי הקהלה בשלונקי היו סמכיות שפוט וענישה נרחבות, לא נזקקו הרבנים בדרך כלל לחרם.

החרם הרגיל נחשב רק לענש זמני, למין התראה כמובא ברמב"ם הלכות תלמוד תורה, עד שהיה המחרם בא לבקש מחילה שלוש פעמים בשני חמישי ושני, בזה הייתה נפתרת הבעיה.

בנוסף היה קיים בקהלת שלונקי גם החרם הגדול, היו מזמינים את כל העם על ידי שמשים שעברו מחנות לחנות ומבית לבית, לתלמוד תורה הגדול שבבית הכנסת סבו, בו היה אולם ענק.

אחרי שהקהל התאסף, היו נכנסים בצותא כל רבני העיר שהיו נועדים קדם לכן בק"ק אשכנז, פותחים את ארון הקדש, מדליקים גרות, וי"ג חזנים מי"ג בתי הכנסת העתיקים שבגיר היו תוקעים בשופרות, בעוד אחד מזקני הרבנים קורא בקול בכי קורע לב את מזמור ק"ט שבתהלים, וכל העם עונה אמן אחרי כל פסוק ופסוק.

עם תם טקס זה, היו מכריזים את נסח החרם שתוצאותיו היו קשות ומרות

חינו כל הנוכחים, והרב קוק קם לשאת דברי ברכה, בדבריו עמד על התופעה החשובה של עלית החלוצים המפריחים את השממה, אך דא עקא, ארחות חיייהם רחוקים ממצוות התורה, לא פשרות, לא צניעות, לא שבת, ולא חג.

הרב קוק עצמו שבא להביא להם מצות לפסח, הפל אל הרפש ומצותיו נרמסו בבוז, אבל אהבתו לציון עברה כל גבול, בהתפעמותו והתלהבותו ראה הרב קוק את האור והתעלם מן הצל, בדרשתו הכריז וקרא, 'ותבאו ותטמאו את ארצו' (וימיה ב ז), תבואו אף על פי שתטמאו.

לזאת לא יכל רבי יצחק בלאזר להוסיף ולהבליג, הוא קטע את דברי הרב הנלהבים בקריאת בינים ואמר, "נניח שכדבריהם כן הוא, אבל מה יועילו, בבואם אם הארץ, היא תקיא אותם". זוהי ראיתם החדה של רבותינו, ידעו נאמנה שכל ישיבת ארץ ישראל אין לה שני, ללא שמירת התורה והמצוות. (טו"ת עטרת פז ח"א)

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם (יט ב)

החסיד רבי נתניאל כהן ז"ל אביו של רבי העניף כהן ז"ל, מצא את פרנסתו ממסחר בבדים, לצורך מלאכתו היה עליו למדד את הבדים, לגזר את סחורתו, ולחפש רוכשים לבדיו.

נוהג היה לנסע מדי שנה לקאצק אל הרה"ק **רבי מנחם מנדל מקאצק** זיע"א, מחדש אלול עד אחרי שמחת תורה, מדי שנה כשהיה עליו לעזב את בית מדרשו של הרבי ולחזור לביתו היה רואה בחוצות רק בהמות, זה זורע, וזה חורש, עוסקים בחיי שעה ומניחים חיי עולם.

עד אחרי חנכה מפרש היה לגמרי מכל עניני עולם הזה, בהם לא ידע מימינו ומשמאלו ולא הבין מה שדברו אליו בעניני חליו. לאחר חנכה היו צריכים כל שנה ללמוד מחדש כיצד מודדים, ללמוד שמות הסחורות, טיבם ומחיריהם, את הכל זכר עד חדש אלול הקרוב, וחוזר חלילה.

היה אומר תמיד, שהוא רק מהבעלי בתים שם בקאצק, בהיותו והוא אינו זוכה לשמע מהרבי אפלו תבה אחת,

נותן את התינוק לאמו שתרחץ אותו, ואחר שיהיה נקי, אז יחבק וינשק אותו, אמנם האם אינה פו, אלא אף כשהתינוק מלכלך, היא מחבבת ומנשקת אותו.

כמו כו השכינה עליה נאמר 'השכן אתם בתוך טמאתם', מחבבת ומנשקת את כנסת ישראל בכל זמן, אף כשעדין מלכלכים הם, ועל כן נדמית לאם. (ילקוט מאורי אור)

השכן אתם בתוך טמאתם (טז טז)
וברש"י, אף על פי שהם טמאים, שכינה ביניהם.

הזדמן הרה"ק **האובב ישראל מאפטא** זיע"א להתארח בעירה שבה התגוררו שנים ממקורביו, האחד תלמיד חכם ומדקדק במצות אבל היה בעל גאון, ואלו השני פשוט הליכות, אף אינו מדקדק בקלה כבחמורה, ושניהם השתוקקו שהרבי יתאכסו בביתם.

כשהגיעו לפניו שיבחר בין שתי האכסניות, בחר האובב ישראל באכסניה של הבעל הבית הפשוט ומאן בהצעת האכסניה של התלמיד חכם, הנכבד בעמיו.

לתמיהת המקרבים על בחירת האכסניה הוא ענה, על בעלי עברה נאמר 'השכן אתם בתוך טמאתם', אם נאה להקב"ה להיות בתוכם, ודאי שפר נאה ונאה גם לי. אולם על בעלי גאון אמר הקב"ה, אין אני והוא יכולים לדור בכפיפה אחת (סוטה ה), ממילא אף אני קשה לי לשכן במקום כזה. (באורי של חמה)

ולא תקיא הארץ אתכם בטמאתם אתה נאטר קאה את הגוי אשר לפניכם (יה נה)

פאטר עלה **רבי יצחק בלאזר** זצ"ל מגדולי תלמידי **רבי ישראל מסלנט** זצ"ל ומראשוני תנועת המוסר ארצה, עזר בואו רשם עז. בהגיע ספינתו לנמל יפו, קדם את פניו רבה של יפו הרב קוק זצ"ל וערך לכבודו מסבת קבלת פנים, במהלכה בקש את האורח הדגול לשאת את דבריו.

נענה רבי יצחק בלאזר ואמר, "חז"ל אמרו שהלשון מסקנת היא, ולפיכך נבראו לה שתי גדרות של שנים ושפתיים, אני ששני נשרו ברב שנים, פוחד לפתח את פי לדבר, חסרה לי חומה אחת".

המושל הפר את השקט ופנה אל הצעיר המחרם ז'אק פֶרנאנדיס, "נדמה לי כי תלונתך אינה מצדקת, סבורני כי גרמת טרח שוא לחכם באשי ועליך לבקש את סליחתו", נגשו כלם, נשקו את ידי רבי שאול, ובקשו מחילה.

אחרי כן נגש לרב הפחה בעצמו, ובקש שהרב יברך אף אותו. רבי שאול קם ממקומו, ובקש מהכל יכול לברך את השולטן, את המושל, ואת כל תושבי טורקיה.

המחזה היה נוגע ללב, הרב אף סיים דבריו, ומפי הקהל העצום שנתודע למתחולל בתוך הארמון פרצו קריאות נלהבות, "יחי סולטנונו, יחי אדונינו".

המושל צוה להביא משקה משזיפים, אף הרב שחשש שזה עם תערובת יין, לא רצה להתכבד מחשש יין נסו, הביאו לו לימונדה והכל שתו לרויה, הקונסולים ומשפחת פראנסיס לוו את הרב אל הרחוב, המתינו עד שעלה על סוסו, ובכוחו בכבוד רב.

אחר פרץ הקהל בשירה אדירה, ובזמרה וברקודים לוו את הרב לביתו. המושל נכנס לטרקלינו, פנה אל הנוכחים ואמר בהתפעלות, "ראו איזה אהבה והערצה, רוחשים היהודים למנהיגיהם הדתיים".

אולם על אף הסליחה שהעניק הרב לז'אק פֶרנאנדיס, נפל ז'אק למשכב, לא יצאו שלושים יום, והוא הלך לבית עולמו. הקהל האמין כי הוא נענש בגלל הצער שגרם לאותו צדיק, כאשר נקרא לבית המושל. (זכרון סלוניקי)

בצדק תשפט עמיתך (יט טו)

לא אחת מחליף היה רבי דוד דייטש זצ"ל בערב שבת בהיותו במקוה את חלצתו הנאה, בחלצה בלוייה של יהודי חסר כל, שבוע אחד נעלמה חלצתו, כך שהוא נאלץ לחזור מהמקוה ללא חלצה.

שאלה הרבנית, "היכן החלצה", והוא השיב, "החלפתי בטעות את חלצתי עם חלצת יהודי אחר". "אם כך, היכן החלצה השניה", תממה הרבנית, "אותו יהודי שכח להשאיר עבורי את חלצתו", החזיר לה הרב. (עולמו טל אבא)

אחד מהם גביר בעל נכסים, צוה להביא סוס לבן מארוותיו בשביל הרב, רבי שאול לבש גלימתו המפארת ביותר, והתכונן לצאת אל המושל.

הקול נשמע בעיר, כי הרב הראשי נקרא אל המושל, לא עבר זמן רב ומאות יהודים צבאו על ביתו, הרב ירד ובעזרת שמשויו עלה על הסוס, כשראשי הכולל והקהל שהתאסף הולכים בעקבותיו, יצא לעבר הארמון.

ככל שהתקדם הלך העם ורב, עד שהפך להמון עצום בו כמה אלפי איש. בטרקלין ארמון המושל חכו הקונסולים ומשפחת פֶרנאנדיס, המושל נגש אל החלון ובראותו את קהל האלפים הנע כגל שחר בעקבות פרש צנום על סוס לבן, נתקף בפה גדול מפני מרד או התקפה, בכל הארמון לא היו אותה שעה אלא כשלושים שומרים שלא יכלו לעמד כנגד הקהל העצום.

כאשר התקרבו הבחין המושל החרד כי התהלוכה מתקדמת בקצב אטי, וכי הפרש אינו אלא הרב הראשי ולצדו ראשי הכולל, אז נחה דעתו.

כאשר הגיע לפני מדרגות הארמון, ירד הרב הראשי מהסוס ועלה לארמון כשטובי העיר מחזיקים את שולי גלימתו. המושל שנתרד מהמחזה, יצא לקבל את פני הרב, החזיק בידו, והוליכו אל הטרקלין שם הושיבו על כרסא מפארת.

הרב בקש את מליו לשאל את המושל לשם מה זמן אותו לפגישה, והמושל ענה כי הגיעו אליו תלונות על כך שהוא קדשתו הטיל חרם על הצעירים המכבדים שיצאו לטויל.

"לא עלי תלונתו" אמר רבי שאול, ובדברו הוציא מכיסו ספר ישן ובלוי, היה זה חבור ארחות צדיקים שחבר רבי שלמה חיים פֶרנאנדיס זצ"ל, עלעל בו עד שהגיע לעמוד שבו נכתב, 'כל האוכל עוף שלא נשחט פֶדיו, נקרא חוטא, ויש להטיל עליו חרם'.

רבי שאול קרא את הדברים והוסיף, "לא עשיתי דבר מיזמתי, רק מלאתי אחר דברי זקנו של המתלונן, החכם המפרסם רבי שלמה פֶרנאנדיס, מחבר הספר הזה", כל הנוכחים נדהמו ונשארו פעורי פה בשמעם דברים אלו, ואף בפי סניור שלמה לא היה מה להשיב.

למחרם, וטוב ממנו המנות. **רבי שאול מולכו** זצ"ל שפנה כרב העיר, לא נמנע מלהשתמש בגשק זה בעת הצורך ואף גדולים וטובים לא נצלו מחרמו, ספרו עליו כי כל אלה שהטיל עליהם חרם, מתו כעבר שלושים יום.

בין המחרמים היה גם ז'אק יעקב פֶרנאנדיס, אחי הקונסול של איטליה ומהמשפחות המיחסות והעשירות של סלוניקי, ומעשה שהיה כן. חבורת צעירים מבני המשפחות ה"נאורות" של יהודי סלוניקי, יצאה לבלות שבועים בסביבת העיר במקום שהיה ידוע בשם "קאמפניה די אורומג'יק".

החבורה לקחה עמה מספר משרתים כדי שישמשו ויכינו את ארוחותיהם, הצעירים האלה שהיו בעלי השכלה וחנוף צרפתיים או איטלקיים, וחקו את דרכי הערלים, היו קמים עם שחר ויוצאים אל הגנים והחרשות שבסביבה לצוד עופות, את הציד היו צולים ואוכלים.

בין המשרתים שלוו אותם היו מבניהם של יהודים כשרים, ואכילת הנבלות והטרפות על ידי בני העשירים כאבה להם, אחד מהם נגש לרבי שאול מולכו, וספר את כל מה שראו עיניו.

זעזוע תקף את רבי שאול, הוא צוה לאסוף את הקהל לבית הכנסת של ק"ק סיציליה, הורה להדליק הנרות ולפתח את שערי היכל הקדש, ובתקיעת שופר הטיל חרם על כל אלה שעברו על תורת משה. כמעט כל המחרמים היו נתינים זרים, שהיו מוגנים על ידי זכיות מיחדות והחק העותומאני לא חל עליהם, ז'אק פֶרנאנדיס היה אחד מהם.

כאשר שמע הקונסול סניור שלמה פֶרנאנדיס כי חרם הטל על ז'אק אחיו, פנה אל עמיתו הדיפלומטים והעמידם על חמרת מעשי הרב, במהרה רכבו בצוותא אל הקוואק, הארמון של מושל העיר הטורקי, ספרו את הנעשה, ובקשו את התערבותו.

למושלים הטורקים נתנה הוראה מטעם הממשלה המרכזית, למלא את משאלות הקונסולים ככל שהדבר נתן, בשמעו על המקרה שגר המושל שני זקפים אל החכם באשי, ובקשו לבוא לפניו.

שלח הרב לקרא לשבעה טובי העיר וכן ליתר מנהיגי הכולל, שנחפזו לביתו.

פרשת אחרי

ניסוי הדם

הרה"ק החלקת יהושע מביאלא זיע"א, מטעמים הכמוסים עמו, היה מקפיד מאד על קיום מצוות כיסוי הדם מדי יום ביומו. מנהגו בקודש היה שבכל יום ויום, עוד קודם תפילת שחרית, היה השוחט הירושלמי הידוע רבי מרדכי קויפמן בא אליו לביתו עם סכין השחיטה בידו. החלקת יהושע היה מקבל את הסכין לידו, מעיין בו היטב, ומחזירו לשוחט כדי שישחוט. לאחר שהשוחט היה שוחט את התרנגול היה דרכו של החלקת יהושע להקדים ולומר סדר 'לשם יחוד' עם 'זיה נועם', והיה מברך בשם ומלכות ומכסה את הדם בעפר.

במנהג טוב זה החזיק החלקת יהושע בשנות מגוריו בעיר ירושלים, במשך כעשרים שנה. והיה מקפיד לקיים זאת מדי יום ביומו גם באותם הימים בהם היה נוסע אל מחוץ לעיר, אם לערי הגליל ואם לערים במרכז הארץ. והגם שבהרבה פעמים ובהרבה מקומות היה קשה מאוד למצוא שוחט מומחה או להשיג תרנגולים חיים, עם זאת לא ויתר החלקת יהושע על מצוה גדולה זו ומן השמים סייעוהו להשלים מחשבתו הטובה והיה לו סיעתא דשמיא להשיג תמיד הן תרנגול חי והן שוחט מומחה.

כבר משעות הערב של כל יום היה החלקת יהושע דורש ושואל אצל באי ביתו האם כבר קנו את התרנגול עבור קיום המצוה ביום המחרת, וכשהתרנגול היה מגיע לביתו היה דואג בעצמו להאכילו ולהשקותו, ורחמיו על כל מעשיו. אכן היו זמנים קשים בהם כמעט ולא היה שייך להשיג תרנגולים, ועדיין היה הרבי מבקש לצוד יונים מעופפים מן ההפקר ובהם היה מקיים את המצוה כהרגלו.

אחד מסוחרי העופות הירושלמים הוותיקים, ר' יוסף דושינסקי, דואג היה לספק לרבי תרנגול חי בכל סוף שבוע, ואת מנהגו זה היה מחזיק במשך שנים רבות. והנה אירע שמחסור גדול בעופות שרר בירושלים. היו אלה ימים של קור וכפור, שלג רב ירד בירושלים, וכמעט שלא התקיימה תנועה ברחובות העיר. מכוניות לא יכלו לנסוע ולהביא סחורה, כך שהחנויות היו סגורות או ריקות מסחורה והמחסור היה גדול אפילו במצרכי מזון חיוניים ביותר,

ובוודאי שתרגולים חיים לא היו בנמצא. לר' יוסף דושינסקי, סוחר העופות, נותרו שבעה תרנגולים בלבד באותו סוף שבוע, ומפני שחושש היה פן יקפאו בעלי הכנף מהקור העז שהתחזק בשעות הלילה, החליט ר' יוסף להעביר את כולם, כבר ביום חמישי, לשחיטה מיידית בבית המטבחים הסמוך לחנותו. אלא שבאותם רגעים פרח מזכרונו הצורך להשאיר תרנגול אחד עבור הרבי כפי שהיה מנהגו תמיד.

תוך כדי עבודת ההעברה והוצאת התרנגולים מכלובם בדרכם אל השוחט בבית המטבחים, לפתע נשמט תרנגול אחד ונעלם. מכיון שרבי יוסף ידע שהיו תחת ידו שבעה תרנגולים ולא ששה, פתח ר' יוסף במסע חיפושים מקיף אחר התרנגול האבוד, אך העלה חרס בידו. מכיון שכל עוף היה יקר המציאות, בפרט בימים אלה, ביקש ר' יוסף את בנו שגם הוא יצטרף למסע החיפושים, אלא שככל שטרחו ויגעו למצוא את התרנגול, לא עלתה בידם. כל החיפושים היו לשווא והתרנגול נעלם כאילו בלעה אותו האדמה.

הגיע בוקרו של יום שישי. רבי יוסף פותח את חנותו והוא ניגש לפתוח את המקרר, והנה התרנגול קופץ מתוך המקרר כשהוא בריא ושלם. מתברר שרבי יוסף ובנו לא העלו על דעתם לחפש את התרנגול בתוך המקרר, שכן דלתו היתה סגורה ולא היה דרך בעולם שהתרנגול יצליח להכנס לשם. הם חיפשו בחורים ובסדקים, אבל בתוך המקרר לא חיפשו, ושם אכן היה התרנגול. מבלי משים פתחו את המקרר לאיזה רגע, והתרנגול הקופצני ניצל את ההזדמנות והתחבא בתוך המקרר.

החידוש הגדול לא היה עצם מציאת התרנגול בתוך המקרר אלא העובדה שהוא שרד שעות כה ארוכות בקור החזק שהיה בתוך המקרר. בדרך הטבע היה על התרנגול לקפוא מקור בתוך המקרר, שם שהה שעות ארוכות, אולם התרנגול נותר בחיים ולא קרה לו כלום.

לא חלפו כמה דקות והנה נראה הגבאי של החלקת יהושע בפתח חנותו של ר' יוסף, מודאג ביותר. היות ור' יוסף לא הביא את התרנגול כדרכו אל בית הרבי, הבין הגבאי כי כפי הנראה אין לו לר' יוסף תרנגולים כלל ועיקר, אך ליתר בטחון הוא

החליט לבוא בעצמו אל החנות, שמא יחד יצליחו לטכס עצה כיצד יוכלו להשיג תרנגול עבור הרבי. אלא שר' יוסף מקדם את פניו בחיוך רחב. הוא שומע בסבלנות את דברי הגבאי ואת שאלתו היכן ניתן להשיג עוף חי עבור הרבי לאור המחסור החמור השורר בשוק, אלא שבמקום להשיבו הוא מסמן לו להמתין רגע, הוא פונה לכלוב שבחדר הסמוך וחוזר משם עם תרנגול לתפארת.

הושיט ר' יוסף לגבאי את התרנגולת ואמר לו בשפת האידיש: "דער רבי האט געפראוועט א בעלשם'סקע מעשה" [-הרבי חולל כאן מופת עצום כסיפורי רבינו הבעל שם טוב]. לפליאתו של הגבאי, מהיכן השיג את התרנגולת ומה בדיוק היה מעשה המופת, פתח ר' יוסף וסיפר לגבאי אודות התרנגולת שנעלמה אמש מתחת ידיו ולא הועילו כל החיפושים אחריה, וככל שהוא ובנו תרו אחריה היא לא נמצאה, עד שהיום בבוקר התגלה כי התרנגול החביא את עצמו במקרר לבל ישחטוהו כיתר אחיו התרנגולים, כדי שהרבי יוכל לקיים בו את מצוותו היומית של כיסוי הדם, ולמרבה הפלא, למרות הקור העז ששרר במקרר, העוף נותר בחיים, מוכן ומזומן עבור הרבי.

לא הייתה זו הפעם היחידה שמעשה שכזה אירע לרבי החלקת יהושע. חנות עופות הייתה בבעלות משפחת גפנר הנודעה לתהילה בירושלים. אשתו של הרה"ח רבי מנחם מנדל גפנר זצ"ל, הצדקנית מרת אסתר מירל, הייתה מנהלת את החנות ביד רמה, וסיפורי נפלאות על מעשי הצדקה והחסד שעשתה היו נפוצים בירושלים. בין פעולותיה הנשגבות נזקף לזכותה שהייתה מביאה מדי יום ביומו את התרנגול לביתו של הרבי, שם היו שוחטים אותו ומכסים את דמו, ולאחר מכן היו מחזירים את העוף השחוט בכדי שתמכור אותו בחנותה.

ויהי היום ומחסור חמור היה בתרנגולים בירושלים, ומשפחות רבות נשאר ללא בשר עוף לכבוד שבת. באותו ערב שבת הגיעו רבים מהלקוחות הקבועים לקנות את הבשר לכבוד שבת, ואילו מרת גפנר נאלצה להשיב את פניהם ריקם.

נוהגת הייתה מרת גפנר להשאיר בכל יום שישי תרנגול אחד כדי שהוא יהיה מוכן ומזומן עבור החלקת יהושע לקיים

בבהמה נפשו בדמו. אולי שהבהמה יש לה נפש והיא נתונה בדם, אבל חיה ועוף אין להם נפש כבהמה אלא הדם הוא במקום הנפש, ובזה אינם באים על המזבח לכפר כבהמה זולת תורים ובני יונה, וגם המה אין בדמם הזאה על המזבח אלא מיצוי כשמולק.

וכיוצא בזה כתב רבינו הרדב"ז בספרו 'מצודת דוד' על טעמי המצוות (מצוה רד): טעם מצוה זו לפי הפשט הוא מה שכתבנו באיסור אכילת הדם, כי הוא הדם היא הנפש ומצוה לקוברו ולהסתירו כמו שהנפש נסתרת בגוף, ולכן צריך עפר מלמטה ומלמעלה כעין קבורה, הרי הבשר נאכל והדם היא הנפש נקבר.

מבואר כאמור שיסוד קבורת האדם הוא מאותו שורש של כסוי הדם, ובשל כך שלא נהגו כבוד בזכריה, לכל הפחות לקבור את דמו כמו שעושים בכיסוי הדם לצבי ואיל, הוא זה שהביא את הקטרוג, ואילו אכן היו מכסים את הדם היה יכול לעורר רחמים על ישראל.

בצעירותו ישב הרה"ק רבי יצחק אייזיק סאפרין מקאמרנא זיע"א בבית המדרש קודם תפילת שחרית והגה בספר 'פרי עץ חיים', בשער חג המצות. באותם הימים היה מצוי בקאמרנא אדם נכבד בעיניו והיה מחשיב עצמו למקובל גדול, ולא מצא חן בעיניו שהרה"ק מקאמרנא לומד ספר זה, ובא לבית המדרש וסיפר לשומעיו: שמעתי היום את בנו של הרב שלומד בתוך ספר הקבלה 'פרי עץ חיים', ובעוד שהיה כתוב שם 'מוחין דקטנות' היה אומר 'מוחין דקטניות', ונעשה שחוק גדול כמובן. בתוך כך בא אביו הרה"ק רבי אלכסנדר סענדר סאפרין, רב העיר, להתפלל. וניגש אליו אחד מבאי בית המדרש וסיפר לו את שאירע, כך וכך היה מעשה, וחרה לו מאד על הבזיון שעשה לבנו על לא עוול בכפו.

לאחר כמה ימים קנה הרה"ק רבי אלכסנדר סענדר עגל כדי לשחטו לכבוד החג. כשבא השוחט לביתו, ביקש את השמש שילך בשליחותו לאותו מקובל לאמר לו: היות שהרב רוצה עתה לשחט עגל לכבוד החג, הרי הוא שליחו לכבוד בכיסוי הדם של העגל. והמקובל בא לפי תומו, וכאשר שחט השוחט לקח המקובל את העפר ורצה לעשות הברכה על כסוי הדם. שאל אותו רבי אלכסנדר סענדר: וכי דם עגל צריך כסוי? נבהל אותו מקובל מאוד, והרה"ק רבי אלכסנדר סענדר הוסיף ואמר לו: דע כי בני אין לו מוחין דקטניות, רק כבוד מעלתו...

וזה לשונו: וכסוי הדם הוא ממידת רחמנות כמו שאמרו באיכה רבתי בדמו של זכריה שלא נהגו בדמו לא כדם צבי ואיל דכתיב ושפך את דמו וכסוהו.

כי ביסוד מצות כסוי הדם מתכסים הדינים והקטרוגים שמתעוררים למעלה מחמת אותם התובעים דמם של שונאי ישראל רחמנא ליצלן, ובמצוה זו מתכסים הדינים שלא יוכלו להזיק לישראל קדושים. ואפשר שזה אחד מן הטעמים שהיה מקפיד כ"ק אאמו"ר זצללה"ה על קיום מצות כסוי הדם בכל יום, כדי להמתיק את הדינים בטרם יעמוד בתפלתו. ובזה מצינו גם כן טעם לשבח מנהגם של ישראל קדושים לקיים מצוות כסוי הדם בעריכת הכפרות בערב יום הכיפורים כדי להמתיק הדינים הקשים לפני יום הדין הקדוש הבא עלינו לטובה.

כתב הרה"ק ה'פלא יועץ' זיע"א (ערך שחיטה): ויזהר השוחט מאד במצות כסוי הדם וברכתה. וגם לזאת אגיד לדור, **שראיתי שוחט אחד שחלה את עיניו בחולי ארון עד שנפל למשכב ומת. ובא בחלום לנערה אחת מן העיר, שזה השוחט שחט פעם אחת עוף אחד ולא כיסה את דמו, ובאותו דם עוף היה מגולגל נפש איש ישראל והיה מוכן ליתקן על ידי מצות הכסוי, ולפי שלא כיסה הדם נשאר הנשמה נודדת ולא מצאה מנוח, ובעבור חטא זה בא לו זה החולי בעיניו.** הגדתי היום מעשה זה לפי שיש הרבה שוחטים בזמננו שאין מצות חביבות עליהם ומקילים במצות כסוי הדם, ישמעו זאת ותסמר שער ראשם ויחרד השוחט בבואו לשחוט בחושבו זאת, כי לפעמים שוחט השור מכה איש ומה טוב לשוחט שיקדים תפלה שלא תצא תקלה מתחת ידו ושיזכה לתקן נפשות המגולגלים.

על הפסוקים (ויקרא יז יג-יד): **'וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְךָ אֲשֶׁר יִצוּד צִיד חַיָּה אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יֶאֱכַל וְשִׁפַּף אֶת דָּמּוֹ וְכִסְּהוּ בְּעֵפֶר. כִּי נִפְשׁ כָּל בְּשָׂר דָּמּוֹ בְּנִפְשׁוֹ הוּא וְאָמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דָּם כָּל בְּשָׂר לֹא תֹאכְלוּ כִּי נִפְשׁ כָּל בְּשָׂר דָּמּוֹ הוּא כָּל אֲכָלְיוֹ יִפְרָת',** באר רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, כי בזה נתנה התורה טעם למצות כסוי הדם: ובזה נתן טעם למה צריך לכסות דמו, כי לצד שדמו היא נפשו, מהמוסר לנהוג בו כבוד זה, כדרך שצוה ה' לקבור אדם מת משום כבודו, וטעם שלא אמר כדרך שאמר

בו את המצוה ביום ראשון הבא. אמנם כאשר גברו עליה בקשת הלקוחות למכור להם עוף לכבוד שבת, החליטה כי היא תתן לשחיטה את אותו תרנגול ותמכור את בשרו לבני ירושלים שביקשו לכבד את השבת. סבורה הייתה שביום ראשון יעלה בידה למצוא תרנגול אחר עבור הרבי.

נכנסה מרת גפנר למחסן בו השאירה את העוף עבור הרבי וביקשה לקחתו לשוחט, אלא שהתרנגול נעלם ממקומו והיא לא הצליחה למצוא בשום אופן. ככל שחיפשה ותרה אחריו בכל מקום אפשרי ובכל מחבוא, העוף נעלם ואיננו. מכיון שכך לא נותרה לה ברירה, היא השיבה ריקם את פני הלקוח וביקשה את סליחתו.

במוצאי שבת כאשר הגיע הגבאי של החלקת יהושע כמנהגו בכל שבוע לקחת את התרנגול סיפרה לו מכל אשר קרה. אך הגבאי לא ויתר והאיץ בה לחפש שוב ושוב אולי הפעם תמצאנו, מה שלא הצליחה ביום שישי. למרבה פליאתה, כאשר אך פתחה את הדלת היא מצאה מולה את התרנגול האבוד, עומד זקוף על ארגז מול פני הדלת. בסופו של דבר התברר שרק ביום שני בשבת הגיע משלוח חדש של תרנגולים, ואילולא אותו תרנגול אבוד לא היה לרבי במה לקיים את מצוותו היומית.

בנו של החלקת יהושע, אדמו"ר מביאלא שליט"א, מספר בספרו 'מבשר טוב' (ירח האיתנים תשע"ט, פ"ט), על מנהגו של אביו החלקת יהושע: כ"ק אאמו"ר זצוקלה"ה זי"ע היה מהדר מאד אחר מצות כסוי הדם מדי יום ביומו כידוע, מה שלא מצינו זאת אצל צדיקים אחרים, ודבר זה הוא פלא גדול.

והוא כותב על כך: ולדעתי יש להביא מקור למנהג קדשו על פי מה שמצינו במדרש (קה"ר ג כ) כלפי דמו של זכריה הנביא שהיה תוסס ומרתית מחמת שלא כיסו אותו ולא נהגו כדם הצבי והאיל... שהקטרוג התעורר מחמת 'שלא נהגו בדמו לא כדם צבי ולא כדם איל' שהמצוה לכסות את הדם, ומשמע שאילו היו נוהגים בדמו כדם הצבי והאיל שמכסים את דמם לא היה הקטרוג גדול עליהם כל כך, ומצות כסוי הדם היה מיקל העוון והקטרוג הנורא מכלל ישראל ולא היו נענשים עד כדי כך. וכן מוכח בדברי המהרש"א (ב"ק קיז). שלמד כן מדברי המדרש, שבכוח מצות כסוי הדם לעורר הרחמים.

מילין יקדין והודושים נפלאים מהקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מִי־הֵתָא חֲזוּ־תָא

חֲזוּ־תָא דְאִוְרֵי־תָא יְסוּד הַדָּשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

ושמרתם את משמרתִי - גדרים וסייגים לתורה

ע"ה (פ"א) את דברי חז"ל (ויק"ר כו ב) 'אמרו לו לנחש מפני מה אתה מצוי בין הגדרות, אמר להם מפני שפרצתי גדרו של עולם, כי זו היא דרכו של נחש להיות מצוי להסית האדם בין הגדרות והסייגים שהוא גודר עצמו מן החטא, וכששואלים אותו מדוע מצוי אתה לפתוח בהסתה על ענין הגדרים ואינך מסית מיד לעבור את העבירה עצמה, משיב הנחש ואומר 'מפני שפרצתי גדרו של עולם, כי כבר מראשית הבריאה נוכחתי לראות שכך היא הדרך להכשיל את האדם, תחילה לגרום לו לפרוץ את מה שגדר וקיבל על עצמו, וכיון שנפרצה הגדר הרי הוא מחוסר שמירה כעיר פרוצה לפני הגנב, ובכך קל יותר להכשילו בעיקר העבירה ואז כבר לא יהיה בכוחו להתנגד עוד.

קדש עצמך במותר לך

מעין הדברים כתב הרב מקוויגלוב **ע"ה** בספרו **ארץ צבי** (בראשית ד"ה והנחש) כי כך היא דרכו של היצר הרע שלא להסית את האדם בתחילה לעבירה חמורה, כי אז ודאי הוא שיסרב האדם לשמוע לו ולהמרות פי ה' בעבירה חמורה, כל שכן בצדיקי עולם כמו אדם הראשון וחוה יצורי כפיו של הקב"ה, שהיה יודע בהם שאי אפשר להסית אותם מיד לעבירה כי לא יאבו לו ולא ישמעו אליו, אלא התחכם עליהם להכשילם בענין 'קדש עצמך במותר לך', שלא לנהוג איסור בדברים המותרים להם, ואחר שישמעו לו למלאות תאוותם מן ההיתר יסיתם גם אל האיסור. וזה היה תחילת דבריו עם חוה לבדוק אם אכן זהירה היא לפרוש מן ההיתר כגדר וסייג מן האיסור, וכאשר השיבה ואמרה לו 'מפרי עץ הגן נאכל' (בראשית ג ב) הבין כי ממלאת היא תאוותה בפירות הגן המותרים לה בלי שום גבול וסייג, ובראותו כי כן ממילא ידע כי עתה תיפול ברשתו באיסור, כי מי שפורץ גדר זה של 'קדש עצמך במותר לך' קל מאד להחטיאו גם בעבירה גמורה, ובכך היתה תחילת דרכו להסיתה לאכול גם מעץ הדעת טוב ורע.

לגעת בעץ הדעת, כי עיקר המצוה לא היה אלא 'ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו' (בראשית ב יז), והיא הוסיפה לגדור עצמה גם מנגיעה כמו שאמרה (שם ג ג) 'לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו', או אז התחכם הנחש להכשיל אותה בנגיעה בעץ הדעת, ולאחר שגרם לה לעבור על מה שגדרה עצמה כבר היה בניקל להכשיל אותה גם באיסור עצמו, וזהו שאמר לה כשם שאין מיתה בנגיעה כך אין מיתה באכילה.

שמירת גדרו של עולם

בזה פירש במתוק מדבש לרבי יצחק פרחי

וְשִׁמְרֶתֶם אֶת מְשִׁמְרֹתַי וְגו' (יח, ל). מעלת שמירת גדרות וסייגים למצוות התורה גדולה היא עד למאוד, וכן הזהירה תורה 'ושמרתם את משמרתִי ודרשו חז"ל (מו"ק ה.) 'עשו משמרת למשמרתִי. מי שאינו פורש מן ההיתר כמעט ואין ביכולתו לפרוש אף מן האיסור, לפיכך היצר הרע מתחכם לפתות את האדם לזלזל ולהקל ראש מעט מעט בגדרי האיסור עד שיביאנו לעבור גם על האיסור עצמו.

זו היתה עצתו של הנחש לפתות את חוה לעבור על הגדר שהציבה לעצמה שלא

מִי־הֵתָא דְפְלִיאָה

נדב ואביהוא נשארו בדביקותם משום שלא היו להם בנים

אחרי מות שני בני אהרן בקרבנותם לפני ה' וימתו (טז, א).

ידועים דברי החתם סופר **ע"ה** (תורת משה וירא ד"ה ונשתחוהו ה-ב') שתכלית האדם אם יזכה באחריתו בעת צאת נשמתו להתקדש ולידבק באלקיו, והדיבוק נעשה ע"י המצוה בעשייתה, ואם יזכה באחריתו לעשות מצוה גדולה, כבר הפליגו חז"ל (שבת קיח.) 'יהא חלקי ממתני בדרך מצוה'. וככל שיתקדש יותר יומשך חלק הרוחני למעלה ויתקרב למקורו, ואם יזכה למות מחמת הקדושה הגדולה היא ויעלה כמו השלהבת המתדבקת באש הגדולה זה מיתת נשיקה, הנשמה נושקת ומתדבקת אל מקורה ובה מת חנוך. ולכן נאמר בנדב ואביהו **בקרבתם לפני ה' וימותו** יען נתקרבו הרבה.

ממשיך החתם סופר **ע"ה**: והנה כמה צדיקים היו זוכים למות בנשיקה בעת עסקם במצוה בקדושה גדולה, אבל לטובת בניהם ותלמידיהם המה נשארים בחיים וכו', ולכן נאמר בנדב ואביהו (במדבר ג ד) 'ובנים לא היו להם' ואמרו חז"ל (יבמות סד.) 'הא אילו היו להם בנים לא מתו',

וזהו שכתוב (תהלים קלט ה) 'ותשת עלי כפכה' לומר שהקב"ה שת כפיו עליו שלא ימות בנשיקה, וכן נאמר במשה בצור 'ושכותי כפי עליך עד עברי' (תורת משה שם). וכדרך זו כתב גם בחתם סופר (במדבר ד"ה וימת): ואילו היו להם בנים היו נצרכים לבניהם אחריהם על דרך דכתיב (דברים כח יא) 'והויתרך ה' לטובה בפרי בטןך, אך 'בנים לא היו להם' ולא היו נצרכים לעולם הזה על כן נסתלקו בקדושה. עכ"ל.

ברזא דאז"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

צידה לדרך לימי זקנותו ולעולם הבא

שאצליח לצבור. עזוב את נפשי והניחה לי לדאוג ולצבור אוצרות בטרם יבוא זמן שלא יועילו, 'כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה' (קהלת ט י).

וכביאורו של רבינו בחיי (דברים ז יא): 'כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה', ירצה לומר כי אחר המיתה אילו רצה לעשות מצוה ולהשלים מה שחסר כאן, או להתעסק בדבר הרשות בחשבונות ושאר עסקי הגוף, אין זה בידו, כי ביום ההוא אבדו עשתונותיו וכלו חשבונותיו, ואין לו באותו זמן מעשה וחשבון כלל ולא דעת וחכמה להוציאה אל הפועל, על כן יש לך לעשות כל הטוב שתוכל בעולם הזה בעוד שיש לך כח ורשות לעשות.

'דין' על מעשה העבירה 'חשבון' על הזמן שיכול היה לסגל מצוות

מעתה נבוא לבאר מה שאמרו חז"ל בפרקי אבות (פ"ג מ"א) 'ודע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון'. וכבר עמדו המפרשים לבאר מהו הדין ומהו החשבון שאמר התנא, לכאורה משמעות אחת לשניהם. וביאר הגאון מוילנא ע"ה (שנות אליהו לקוטים) כי אכן שני דברים רצה התנא להשמיענו: 'דין' - שדנין אותו על שעבר עבירה. 'חשבון' - שבשעה שעשה העבירה יכול היה לעשות מצוה או ללמוד, שמחשבים העתים ורגעים שהיו לריק ומענישין אותו על זה, מלבד שעונשין אותו על העבירה גופה שעשה. ובדברינו ניתן להעמיס עוד בכוננתו, כי מחשבים עם האדם את הזמנים בהם יכול היה לעסוק בתורה ומצוות וחטא בהם, ואם חזר בו אך בזקנותו הרי שיחשבו את הימים שבהם יכול היה לשוב קודם בוא ימי הזקנה, ובאטימות לבו בחר להמירם בהבלים וחטאים, ומשכך הפסיד זמן יקר ועצום. והוא הדבר שבא התנא הקדוש לעוררנו, 'הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה וכו' ודע לפני מי אתה עתיד לתת דין וחשבון', שכאשר ישיב אל לבו בהסתכלות ובהתבוננות שיבוא יום ויצטרך לתת חשבון על הימים שאיבד, יבין עד כמה ראוי לו לשוב בהקדם כדי שיוכל למלאות ימיו בתורה ומצוות.

תשובה שלימה וטובה.

ככל שמקדים תשובתו יכול להרבות אוצרו בתורה ומצוות

ובאמת, אם נתבונן בדבר נראה, כי גם לולא הסיבה שהתשובה בימי הזקנה פחותה במעלתה מימי עלומיו, היה מתחייב הדבר מצד ההגיון שבו, שכלל שיקדים לשוב בתשובה יוכל למלאות עוד ימים בתורה ועבודה. ואם תאמר מהי הנחיצות, הלא יבוא יום ואקיים את התורה והמצוות בהידור. אין הדבר נכון כלל וכלל, שהלא גם אם ינצל אדם כל ימיו בשלימות, עדיין אין זה כי אם טיפה מן הים לשנים בהם תתענג נשמתו בגן עדן בזכות אותם המצוות, שכן כמה הם ימי חלדו של האדם, לעומת שנותיו בעולם הבא. כדברי מר עוקבא (כתובות סז): שקודם פטירתו ביזבז מחצית ממונו באמרו 'זוודאי קלילי ואורחא רחיקתא', ופירש רש"י: 'צידה קלה הכינותי לדרך רחוקה שאני יוצא לה'. לפיכך כפי שימלא האדם יותר ויותר את כליו בצידה לדרך, כך יכול להיות בטוח בדרכו.

והמקום בו יכול לקחת עמו צידה לדרך הארוכה הוא רק בעולם הזה, שמתוך קושי והסתר עובד את ה' ומתגבר על יצרו, ואוסף לאמתחתו אוצרות מצוות ומעשים טובים. ובכך מכין ומזכך נשמתו לשוב אל בית אביה להנות מזיו יקרו ושכינתו. אם כן מי פתי להעביר רגע מימיו בלא שישוב אל בוראו ויעבדנו בלב שלם, ובודאי שלא ימתין לימי הזקנה ויאבד זמן יקר ונחוץ.

שתי סיבות לדחיית טענות יצור הרע

אשר על כן, אף אם יבוא היצר הרע לפתותך ולגנוב את לבבך, באמרו: 'הלא החיים לפניך שמח בני מאשר תמצא, ובבוא ימי הזקנה או אז שוב בתשובה שלימה ותן כל כוחותיך לעבודת ה''. ראשית, הקהה את שיניו בדברי חז"ל 'אשרי איש' - שעושה תשובה בעודו איש, כי כששב בזמן שכבר כוחות גופו אינם כבעבר, הלא אינה תשובה מעולה. ובכלל, גם אם אנצל כל ימי בשלימות, עדיין לא אבוא כי אם לטיפה מן הים לשנים בהם תתענג נשמתו בגן עדן בזכות המצוות

מפני שיכה תקום והדרת פני זקן (יט לב). בזוהר (קדושים פז). פירשו 'קודם שיבה דילך תקום'. והנה יש כאן נקודה יסודית שעלינו לשים עליה דגש בשליחותנו בעולם הזה, והיא מה שכתב דוד המלך ע"ה בספר התהלים (קיב א) 'אשרי איש ירא את ה', ובגמרא הקשו (ע"ז יט). 'אשרי איש ולא אשרי אשה'. ותירצו 'אמר רב עמרם אמר רב, אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש'. וברש"י: 'כשהוא בחור בכוחו. כלומר ממהר להכיר בוראו קודם ימי הזקנה'. שבעוד האדם צעיר לימים שרתחת דמו בכוחה ויכול לעשות עבירות, ובכל זאת עושה מצוות ומכיר בוראו - אשריו. אולם אם בגיל הבחרות לא עשה תשובה ומעשים טובים ורק בזקנותו נזכר אין זה תשובה מעלייתא.

החזרה בתשובה קודם ימי הזקנה היא הדרת פניו שלא יתבייש בזקנותו

לכך בשמחת בית השואבה היו חסידים ואנשי מעשה אומרים 'אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו' (סוכה גג), וברש"י: 'שלא עברנו עבירה בילדותנו, לבייש את זקנותנו'. שעוד קודם הגיעם לזקנה שבו בתשובה שלימה ולא התביישו בזקנותם, שעתה אף אם ישוּבו בתשובה לא תהיה תשובתם שלימה ומעולה. וממעמד קודש זה שמשם שואבים רוח הקודש, יצאה הקריאה לכל אחד ואחד שיתעורר לשוב בעודו בכוחותיו, דאיתא שם 'אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו', ופירש המהרש"א (ח"א שם): דשתי כיתות הזקנים שזכר, הם אומרים על אלו שעדיין ילדים ולא חטאו עדיין, אשרי להן, ומי שחטא ועדיין בילדותו - ישוב אז וימחול לו, כי התשובה בילדותו מעולה ביותר כמו שאיתא 'אשרי האיש' וכו' כשהוא עדיין איש.

וזהו שדרשו בזוהר הקדוש מפני שיבה תקום והדרת פני זקן, שהתורה מזהירה את האדם מפני שיבוא ימי השיבה שלך, תקום שוב בתשובה שלימה ותהיה קומתך שלימה, והדרת פני זקן כי זהו ההידור של ימי הזקנה שלך. כי לאחר מכן כשכבר אין כוחותיך במותניך לעשות עבירות ואז תשוב בתשובה לא תהיה זאת

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה' על סדר הפרשה

בקיום המצוה זוכה לדביקות וחיבור עצום עד שיוצאת נפשו

השלימה השלימו את נפשם ומסרו את עצמם למיתה בהתדבקם בדביקות נפלא עד שנשארה נשמתם דבוקה באור העליון בסוד מיין נוקבין ויצאתה נשמתם כאחד וזהו 'בקרבתם לפני ה' וימותו' שכל כך קרבו ונתדבקו בדביקה ותשוקה גדולה עד שנגנזה נשמתם ונדבקה למעלה. אמנם באמת העובד עבודה כזו בדביקות נפלא חוזר וממשיך שפע חיות מלמעלה אליו בחיים חיותו כאמור (דברים ד ד) 'ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום', שמחמת הדביקות נתוסף חיים כי זה רצונו יתברך המחיה חיים, אך מפני שהי' בהם חטא המעכב על פי דברי רבותינו זכרונם לברכה (עירובין סג.) באמרם שתויי יין וכו' או שהורו הלכה וכו' נמנע מהם השתלשלות השפע ההוא באור החוזר אליהם ונשארו נשמתם דבוקות שם.

כדברי רש"י מחז"ל (לעיל י ב): 'ותצא אש' רבי אליעזר אומר לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן. רבי ישמעאל אומר שתויי יין נכנסו למקדש, תדע שאחר מיתתן הזהיר הנותרים שלא יכנסו שתויי יין למקדש.

בחנית 'רצוא ושוב' שכאשר מתקרב בכלות הנפש מקבל חיות חדשה לשוב לחיים

וביתר ביאור כתב הייטב לב (ד"ה עוד יתבאר בקרבתם) והקדים מאמר מו"ר זקיננו הישמח משה ע"ה (הפטרות בשלח) על הפסוק (שופטים ה לא) 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו', כי אוהביו יתברך ע"י דביקות נפלא קרובים להתבטל במציאות, רק ה' יתברך משפיע להם חיות חדש, והוא 'כצאת השמש בגבורתו' אחר שמשתחוהו לה' יתברך תחשך אורה, כנר בפני האבוקה בגבורתו של הקב"ה, והיינו 'החיות רצוא ושוב' (יחזקאל א יד), 'רצוא' למקור חי העולמים, 'שוב' מחדש.

וזה שאנו אומרים בתפילת ליל שבת קודש 'מחיה מתים במאמרו', כלומר אותם שהם מתים במאמרו כשאומרים שמו, הוא מחיה אותם, ועל פי זה מפרש הייטב לב ע"ה שלא תאמר שמתו משום חטא אלא משום 'בקרבתם לפני ה'', היינו עד כלות הנפש, ולאחרים הקב"ה מחיה אותם, אבל נדב ואביהו לא החיה אותם מחדש.

בחיים בעולם הזה, וזה הרבותא שכתוב בתורה אשר יוכל האדם לעשות אותם 'וחי בהם'.

נדב ואביהוא הקריבו בכלות נפשם ולא חזרה להם נשמתם כי היה חסר הציווי

אף נדב ואביהוא שהיו גדולים וצדיקים קיימו מצוות הקטרה בחשק עצום ורב והגיעו לדביקות עצומה, אך מכיון שהיה זה שלא כציוויו יתברך כמאמר הכתוב 'בהקריבם אש זרה אשר לא ציוה אותם', ממילא לא קיבלו חיות מחודשת ולכן 'וימותו', שנשארו בכלות נפשם בדביקות נפלאה. אם כן ביאור הכתוב **אחרי מות שני בני אהרן בעת עשיית המצוה, וימותו** בא לבאר שמלבד שיצאה נפשם בראשונה בקיום ההקטרה, נוסף על זה גם שלא קיבלו חיות מחודשת בשונה ממקיימי מצוה בכלות הנפש, ולכן אמר שוב **וימותו**, שלא קיבלו חיות מחדש ונשארו בכלות נפשם.

לומד מכך השפת אמת (שמיני תרל"ו ד"ה בשם): ויש ללמוד קל וחומר מידה טובה מרובה, אם כן מי שעושה רצון הבורא אף שאינו יודע טעם הדבר לעשותו בכוונה רצויה, הרי זה הכח מצד פקודת ה', כמאמר 'אשר קדשנו במצוותיו וציונו', כח ציווי זו חשוב מן הכל.

מתו בדביקותם ולא חזרה נשמתן מחמת חטא שהיה בהם

בדרך דומה כתב הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה בספרו **זרע קודש** (ד"ה אחרי): כי באמת הצדיקים מוסרים נפשם בכל עת לו יתברך, רק בבחינת 'רצוא ושוב' (יחזקאל א יד), ובני אהרן היה איזה דבר המעכב אחר שהיה להם דביקות גדול בו יתברך מלחזור הנשמה בתוך הגוף, ונמצא התחלת המיתה היתה כמו אצל שאר צדיקים בהדביקות, רק אחר כך נמשך מיתה אמיתית, וזהו שכתוב **אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני ה'**, כדרך הצדיקים, **וימותו**, נעשה אחר כך באמת מיתה, שלא חזרה נפשם לגופם.

ובדרך זו כתב **במאור עינים** (ד"ה לול): כי נדב ואביהו בעבודתם וצדיקתם

אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני ה' וימותו (טז, א).

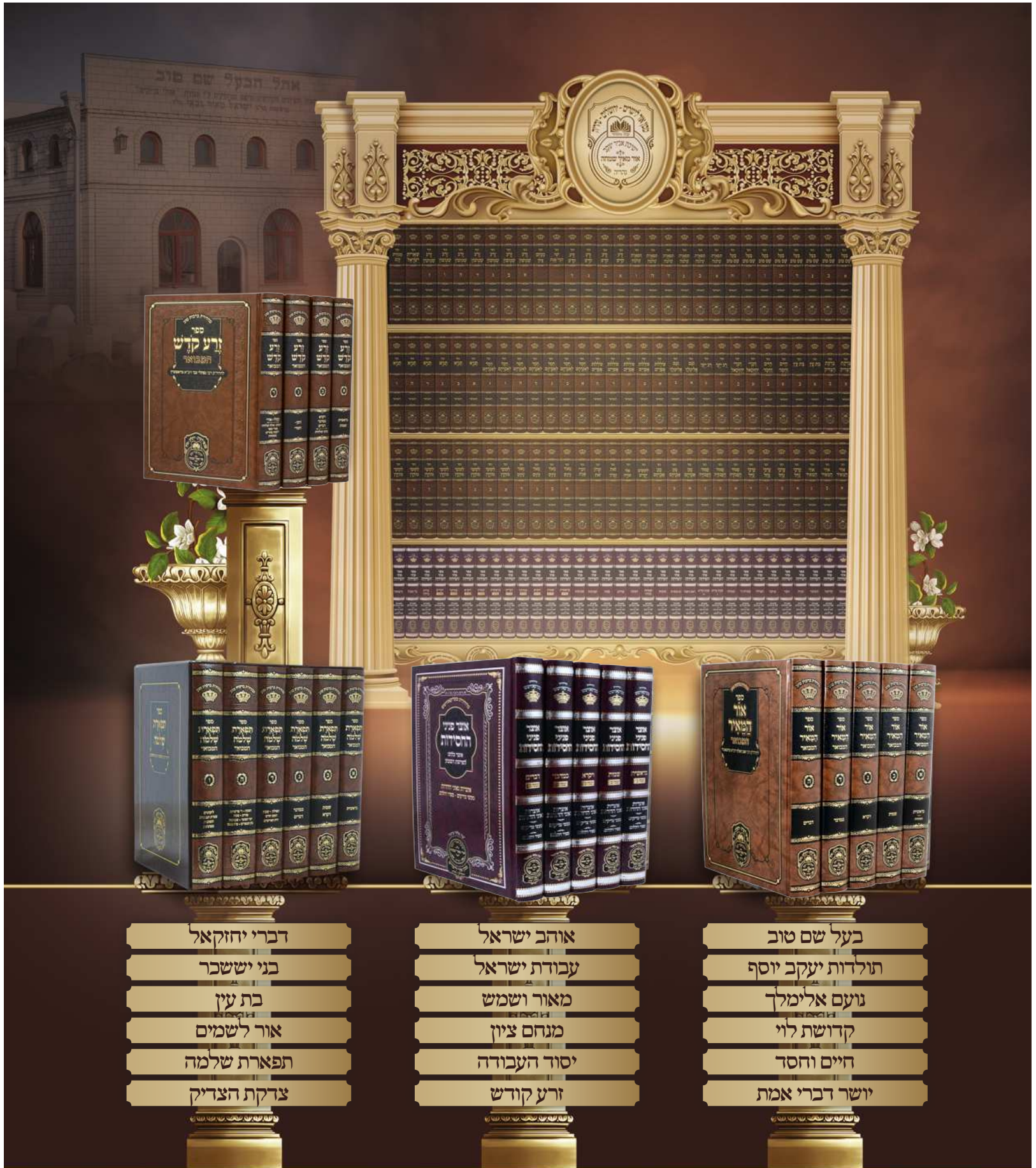
הרבה יש לדבר בפרשה אשר ממנה יסוד ופינה לכלל עבודת איש מישראל לפני בוראו. שמעתי **ממו"ר אבי זצוק"ל**: בפסוק נאמר 'אחרי מות וגו' וימותו', והדקדוק נראה לעין, מהו שכתב הפסוק פעמיים לשון מיתה, הרי כבר אמר 'אחרי מות שני בני אהרן', ובפרט שכבר נזכר הדבר בפרשת שמיני (י א-ב) 'ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא וגו' ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא ציוה אותם, ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו לפני ה', מה אם כן בא להוסיף באמרו 'וימותו'.

ויש להקדים במה שמובא בשם **החידושי הר"ם ע"ה**, שהאדם בעת קיימו המצוות יש לו לכוון כל מה שיכול כדי להגיע למדרגה של דביקות בה' יתברך, עפ"י הכוונות של חז"ל עד למעלה בקודש איך שצויה משה רבינו ע"ה ועד לכוונות שנתן הקב"ה במצוות, שכן אנו אומרים 'אשר קדשנו במצוותיו' שהקב"ה קידש אותנו במצוות שהוא עצמו עושה וכמו שאמרו חז"ל (ברכות ו) שהקב"ה מניח תפילין ומקיים כל מצוות התורה (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג). ומאחר והוא עושה בכוונותיו הנוראים שאין לנו בהם השגה כלשהי, מתבקש מאתנו שנעשה מצוותינו יחד עם כוונת מצוותיו, לפיכך אמרו 'מצוה' הרי היא מלשון 'צוותא' שבאמצעותה זוכה לחיבור נורא ונשגב עם הקב"ה יתברך ויתעלה. לפיכך צריכים אנו לעשותה בחשק רב ובצמאון בגודל תשוקה וכיסופין עד כלות הנפש ממש, שבעשיית המצוה לא תישאר חיות גשמית כלל. וכל עוד שמקיים המצוה כהלכתה כפי ציוויו של ה' יתברך, הסגולה של המצוה מגינה עליו, כי הציווי עצמו נותן לו חיות מחודשת לחזור לחיים ולהמשיך בעבודת הקודש, וכמו שנתבאר לעיל בקורות מעמד הר סיני, ומקרא מפורש הוא 'וחי בהם' ודרשו בו (יומא פה): 'ולא שימות בהם' שקיום המצוות ממשיך חיות לעושיהם.

וזאת הסגולה ניתנה לישראל בקבלת התורה כדברי השפת אמת (תולדות תרמ"ח ד"ה במדרש לבית): שקודם התורה מי שהיה עובד ה' היה רק במסירת נפש בפועל ממש, ולכן לא היה קיום, רק כשנתן הקדוש ברוך הוא לנו התורה ומצוות הם דרכים שיכולין להיות עובד ה'

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להפיץ ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישרים נציגוב ועיסוד: שוקי קנר

דברי יחזקאל
בני יששכר
בת עין
אור לשמים
תפארת שלמה
צדקת הצדיק

אוהב ישראל
עבודת ישראל
מאור ושמש
מנחם ציון
יסוד העבודה
זרע קודש

בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
קדושת לוי
חיים וחסד
יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת נינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחיו
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להזמנות: 1800-22-55-66